

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**RAČUNOVODSKO OBRAVNAVANJE FINANČNIH NALOŽB S PRAKTIČNIMI
PRIMERI**

Ljubljana, marec 2010

MOJCA PUC

IZJAVA

Študentka Mojca Puc izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Marka Hočvarja, in dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

Kazalo

Uvod.....	1
1. Računovodski standardi	1
1.1. Slovenski računovodski standardi	1
1.2. Mednarodni računovodski standardi	3
2. Finančne naložbe.....	4
2.1. Razvrščanje finančnih naložb.....	5
2.2. Pripoznavanje in odpravljanje pripoznanj finančnih naložb	9
2.2.1. Pripoznanje finančnih naložb	9
2.2.2. Odpravljanje pripoznanj finančnih naložb	10
2.3. Začetno merjenje finančnih naložb	10
2.3.1. Stroški posla	10
2.4. Prevrednotovanje.....	11
2.4.1. Prevrednotovanje in merjenje finančnih naložb po pridobitvi	12
2.4.2. Prevrednotovanje in merjenje finančnih naložb po pošteni vrednosti	12
2.4.2.1. Načelo poštene vrednosti	12
2.4.2.2. Prevrednotovanje in merjenje finančnih naložb po pošteni vrednosti	13
2.4.3. Merjenje finančnih naložb po odplačni vrednosti	14
2.4.4. Merjenje finančnih naložb po nabavni vrednosti	15
2.4.5. Prevrednotovanje finančnih naložb zaradi oslabitve.....	15
2.4.6. Varovanje pred tveganjem	17
2.5. Uskupinjevanje.....	20
2.5.1. Metode uskupinjevanja	21
2.5.1.1. Popolno uskupinjevanje	22
2.5.1.2. Sorazmerno uskupinjevanje	23
2.5.1.3. Kapitalska metoda	24
2.6. Razkrivanje.....	25
2.6.1. Zakonsko opredeljena pojasnila	26
2.6.2. Dodatna pojasnila v skladu s SRS 3	27
2.6.3. Razkrivanje po MSRP	28
2.6.3.1. Narava in obseg tveganj	29
3. Praktična predstavitev knjiženja delnic in obveznic po SRS	30
3.1. Finančne naložbe v delnice	31
3.1.1. Izhodiščni podatki za delnico ABC in primerjava učinkov na računovodske izkaze.....	31
3.1.2. Knjigovodsko obravnavanje prejetih dividend	38
3.2. Finančne naložbe v obveznice.....	39
3.2.1. Izhodiščni podatki za obveznico XYZ in primerjava učinkov na računovodske izkaze.....	39
3.2.2. Knjigovodsko obravnavanje prejetih obresti.....	42
3.3. Finančne naložbe v obveznice z namenom posedovanja do zapadlosti.....	42
3.3.1. Izhodiščni podatki obveznice X in primerjava učinkov na računovodske izkaze.....	43
Sklep.....	47
Literatura in viri	48

Uvod

Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS) so izvorna združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi zahtevami, zlasti mednarodnimi standardi računovodskega poročanja in direktivami Evropske unije. Njihova posebnost je, da obravnavajo računovodenje kot celoto za notranje in zunanje potrebe podjetja. Zajemajo finančno, stroškovno in poslovodno računovodstvo. SRS niso usmerjeni zgolj v zunanje računovodsko poročanje o dosežkih v preteklosti kot mednarodni standardi računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP). Temeljna zamisel SRS je, da mora zunanje računovodsko poročanje, ki ga oblikujejo zunanje zahteve, vplivati tudi na temeljno ureditev računovodenja, na kateri temeljijo posebne rešitve pri notranjem poročanju.

Največ sprememb je v prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, ki so vstopili v veljavo leta 2006, dobil standard SRS 3 – *Finančne naložbe*. Računovodske informacije in razkritja o finančnih naložbah dajejo uporabnikom informacije o finančnem stanju podjetja, uspešnosti upravljanja z njimi in denarne tokove, ki so povezani z finančnimi naložbami. Prav zato je pomembno, da so te informacije kvalitetne, primerljive in zanesljive.

Diplomska naloga obravnava in proučuje finančne naložbe kot so opredeljena v SRS s posameznimi dopolnitvami, ki so zapisane v MSRP. Skozi diplomsko delo so predstavljene glavne značilnosti ureditve finančnih naložb. Cilj diplomskega dela je prikaz vrednotenja in izkazovanja finančnih naložb v delnice in obveznice v skladu s SRS, kar je s praktičnimi primeri prikazano v tretjem poglavju.

1. Računovodski standardi

1.1. Slovenski računovodski standardi

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo in zaradi uporabe evropske zakonodaje, predvsem zaradi sprememb direktiv EU, ki se nanašajo na računovodenje, je Slovenija morala spremeniti in dopolniti Zakon o gospodarskih družbah. ZGD je temeljni zakon o delovanju podjetij, ki določa način računovodskega spremljanja poslovanja, način vrednotenja in merjenja posameznih kategorij, sestavitev izkaza stanja sredstev in obveznosti do njihovih virov ter izračunavanje in izkazovanje poslovnega izida gospodarskih družb. Zakonsko so tako določeni temelji računovodenja družb, ki so podrobneje opredeljeni v računovodskih standardih. V zadnjih dneh leta 2004 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-H) (Odar, 2006, str. 7).

ZGD je Slovenskemu inštitutu za revizijo predpisal, da SRS uskladijo s predpisanimi zahtevami v letu 2005. V sedmem odstavku 54. člena ZGD (Zakon o gospodarskih družbah, 2006) je tako zapisano:

Podrobnejša pravila o računovodenju določijo slovenski računovodski standardi, ki jih sprejme Slovenski inštitut za revizijo v soglasju z ministroma, pristojnima za gospodarstvo in finance. Ministra, pristojna za gospodarstvo in finance, pred odločitvijo o soglasju z javnim pozivom omogočita zainteresiranim osebam, da nanje podajo mnenje. Po prejemu soglasja jih mora Slovenski inštitut za revizijo objaviti v Uradnem listu Republike Slovenije. Slovenski računovodski standardi določijo zlasti:

1. vsebino in členitev izkaza denarnih tokov in izkaza gibanja kapitala,
2. pravila o vrednotenju računovodskih postavk, in
3. pravila o vsebini posameznih postavk v računovodskih izkazih in pojasnilih teh postavk v prilogi k izkazom.

Tako je v letu 2005 nastal osnutek drugič spremenjenih SRS, ki so nastali zaradi vsebinskega usklajevanja z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja in direktivami Evropske unije. Posamezen SRS je lahko povezan z več mednarodnimi standardi računovodskega poročanja in direktivami Evropske unije, medtem ko je posamezen mednarodni standard računovodskega poročanja ali posamezna direktiva Evropske unije upoštevan(a) v več slovenskih računovodskih standardih. Tista slovenska podjetja, ki morajo po zakonu uporabljati SRS, neposredno uporabljajo le tiste določbe mednarodnih standardov računovodskega poročanja, na katere se slovenski računovodski standardi neposredno sklicujejo (Kamenšek, 2005). Druge določbe MSRP se neposredno ne štejejo kot določbe v slovenskih računovodskih standardih. Do sprejetja v slovenske računovodske standarde oziroma do sprejetja ustreznega stališča ali pojasnila Slovenskega inštituta za revizijo so MSRP le informacija o strokovnih dosežkih.

Posebnost SRS 2006 je, da računovodenje obravnavajo kot celoto in niso usmerjeni samo v zunanje računovodsko poročanje o dosežkih v preteklosti tako kot v mednarodnih računovodskih standardih. Temeljne zamisli, iz katerih izhajajo SRS, se kažejo v tem, da mora zunanje računovodsko poročanje, ki ga oblikujejo zunanje zahteve, vplivati tudi na glavno ureditev računovodenja, na kateri temeljijo posebne rešitve pri notranjem poročanju. Podrobnosti notranjega poročanja tudi v SRS 2006 niso obdelane, ker izhajajo iz specifičnosti posamezne družbe, so pa obdelane splošne podlage za notranje poročanje, ki pa se bistveno ne razlikujejo od splošnih podlag za zunanje poročanje.

Tako so 20. decembra 2005 novi Slovenski računovodski standardi - z izjemo SRS 24 oziroma 25, ki sta bila vezana na sprejem novega Zakona o gospodarskih družbah (ZGD) - pridobili tudi končni soglasji Ministrstva za finance oziroma Ministrstva za gospodarstvo RS in so s 1. januarjem 2006 stopili v veljavo.

1.2. Mednarodni računovodski standardi

Računovodstvo je orodje, ki je v pomoč pri merjenju gospodarskih kategorij (Vezjak, 2004, str. 97). Zaradi globalizacije in širjenja gospodarstva na tuje trge, se je pojavila zahteva po enotnih računovodskih standardih, ki bi omogočili primerljivost računovodskih izkazov družb iz različnih držav, ki kotirajo na borzi. S tem bi se poenostavila priprava poročil in zmanjšali stroški povezani z njimi.

Razvoj mednarodnih računovodskih standardov (v nadaljevanju MRS) lahko prikažemo v treh obdobjih:

- obdobje od 1973 do 1989 – sprejeti so bili standardi s področja zalog, najemov in dolgoročnih sredstev. V standardih je bila dovoljena uporaba različnih računovodskih načel za podobne situacije.
- Obdobje od 1989 do 1995 – cilj je bil zožiti razpon sprejemljivih računovodskih obravnav, ki je bil le delno dosežen.
- Obdobje od 1995 naprej – maja leta 2000 je Mednarodna organizacija komisij vrednostnih papirjev (IOSCO) potrdil trideset MRS s pojasnili. S tem je bil postavljen glavni mejnik pri globalizaciji računovodskega poročanja. Za tem je bila objavljena listina EU (Communication) z naslovom Strategija računovodskega poročanja v EU: Pot naprej, v kateri je bilo opredeljeno, da bodo morala vsa podjetja na trgih vrednostnih papirjev v EU svoje konsolidirane računovodske izkaze sestavljati v skladu z MRS. S sprejetjem uredbe EU o prevzemu MRS, so jih podjetja dolžna uporabljati od leta 2005 dalje.

Mednarodne računovodske standarde razvija in sprejema Odbor za mednarodne računovodske standarde (IASB), ki deluje od aprila 2001 in je naslednik Sveta za mednarodne računovodske standarde (IASC). IASB financirajo prek fundacije IASC (IASC Foundation) največje revizijske družbe, zasebne finančne inštitucije in podjetja po svetu, centralne banke in banke za razvoj ter druge mednarodne in strokovne organizacije. Fundacijo upravlja 19 skrbnikov, ki imenujejo člane IASB in druge organe, ki delujejo v njegovem okviru. Marca 2002 je bil ustanovljen Svet za pojasnjevanje mednarodnih računovodskih standardov poročanja (IFRIC), ki je strokovni odbor IASB in mu pomaga pri vzpostavljanju in izboljševanju standardov zunanjega računovodskega poročanja.

Zbirka mednarodnih standardov računovodskega poročanja, MSRP, ki jo izdaja IASB, vključuje:

- mednarodne računovodske standarde (MRS)
- pojasnila Strokovnega odbora za pojasnjevanje (pojasnila SOP)
- mednarodne standarde računovodskega poročanja (MSRP)
- pojasnila IFRIC.

2. Finančne naložbe

Finančnim naložbam je namenjen Slovenski računovodski standard 3, kjer so obravnavane tako dolgoročne kot kratkoročne finančne naložbe. V uvodu k SRS 3 je zapisano, da se standard opira na:

- a) Mednarodne računovodske standarde:
 - MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov
 - MRS 21 – Vplivi sprememb deviznih tečajev
 - MRS 27 – Skupinski in ločeni računovodski izkazi
 - MRS 28 – Finančne naložbe v pridružena podjetja
 - MRS 31 – Deleži v skupnih podvigih
 - MRS 32 – Finančni instrumenti: predstavljanje
 - MRS 36 – Oslabitev sredstev
 - MRS 39 – Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje z dodanimi določbami o uporabi možnosti vrednotenja po poštevni vrednosti
- b) Mednarodne standarde računovodskega poročanja
 - MSRP 3 – Poslovne združitve
 - MSRP 4 – Zavarovalne pogodbe
 - MSRP 5 – Nekratkoročna sredstva za prodajo in ustavljeno poslovanje
- c) 4. (četrti) in 7. (sedmi) direktivo Evropske unije.

Finančne naložbe so v SRS 3.1. opredeljene kot sestavni del finančnih inštrumentov podjetja. Naložbenik jih ima zato, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, povečal svoje finančne prihodke. Finančni prihodki se razlikujejo od poslovnih prihodkov, saj ti nastanejo pri prodajanju proizvodov in opravljanju storitev v okviru rednega delovanja podjetja.

Finančni inštrument (SRS 3.46.) je pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo enega podjetja in hkrati finančna obveznost ali kapitalski inštrument drugega podjetja. Finančno sredstvo je pri tem vsako sredstvo, ki je:

- a) denar
- b) pogodbeni pravici prejeti denar ali drugo finančno sredstvo
- c) pogodbeni pravici zamenjati finančne inštrumente z drugimi pod pogoji, ki utegnejo biti ugodni
- č) kapitalski inštrument drugega podjetja
- d) pogodba, ki se lahko poravnata ali se bo lahko poravnala z lastnimi kapitalskimi inštrumenti podjetja.

Značilnost finančnih naložb so donosi, ki letno pritekajo od podjetij, v katera so te naložbe naložene (na primer obresti, deleži v čistem dobičku, najemnine pri finančnem najemu), in donosi iz njihove dotujitve (na primer presežek iztržka zanje nad njihovo nabavno vrednostjo oziroma knjigovodsko vrednostjo po prevrednotenju).

2.1. Razvrščanje finančnih naložb

Finančne naložbe razvrščamo na (Turk, 2002, str. 169):

- a) naložbe v kapital drugih podjetij – gre za naložbe v kapitalske inštrumente (SRS 3.3)
- b) finančne naložbe v posojila – to so naložbe v finančne dolgove drugih podjetij, države ali drugih izdajateljev ter finančne naložbe v kupljene obveznice (SRS 3.4.)
- c) naložbe v izpeljane finančne inštrumente – izpeljani oziroma izvedeni finančni inštrument je inštrument, katerega podlaga in hkrati pogoj za njegov obstoj je osnovni finančni inštrument in čigar vrednost se spreminja kot odziv podrobno določene obrestne mere, tečaja vrednostnice, cene blaga, tečaja deviz, indeksa cen, itn., ki ne zahteva začetne finančne naložbe, poravnava pa se v prihodnosti. Primeri so finančne rokovne pogodbe, pogodbe o finančnih zamenjavah in pogodbe o opcijah.

Glede na SRS 3.7. in MRS 39 se pri začetnem pripoznavanju finančne naložbe razvrstijo v:

- finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida,
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo,
- finančne naložbe v posojila,
- za prodajo razpoložljiva finančna sredstva.

V skladu s SRS 3.48. in MRS 39.9. je *finančno sredstvo, izmerjeno po pošteni vrednosti prek poslovnega izida*, finančno sredstvo, ki izpolnjuje enega od teh pogojev:

- a) je uvrščeno kot v posesti za trgovanje
Finančno sredstvo je v posesti za trgovanje, če je
 - pridobljeno ali prevzeto predvsem za prodajo ali ponovni nakup v kratkem obdobju ali
 - del portfelja pripoznanih finančnih inštrumentov, ki se obravnavajo skupaj in za katere obstajajo dokazi o nedavnem kratkoročnem prinašanju dobičkov.
- b) je izpeljani finančni instrument (razen izpeljani inštrument, ki je predvideni in dejanski inštrument za varovanje pred tveganjem)
- c) je vsako finančno sredstvo, ki ga kot tako opredeli podjetje, če zanj obstaja delujoči trg ali če je njegovo vrednost mogoče zanesljivo izmeriti.

Finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo so neizpeljana finančna sredstva z določenimi ali določljivimi plačili in določeno zapadlostjo v plačilo, ki jih podjetje nedvoumno namerava in zmore posedovati do zapadlosti v plačilo, razen tistih,

- ki jih po začetnem pripoznanju označi kot izmerjene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida,
- ki jih označi kot razpoložljiva za prodajo ter
- ki ustrezajo opredelitvi posojil.

V MRS 39 (Priloga A, AG16.) so navedeni pogoji oziroma nameni, ko podjetje nima trdnega namena posedovati finančno sredstvo do zapadlosti. Ti nameni so naslednji:

- a) namerava posedovati finančno sredstvo v neopredeljenem roku,
- b) je pripravljeno prodati finančno sredstvo (razen v okoliščinah, ki se ne ponavljajo in jih podjetje ne more utemeljeno predvideti) v odgovor na spremembe tržnih obrestnih mer ali

tveganj, potrebne glede plačilne sposobnosti, spremembe razpoložljivosti in donosa drugih finančnih naložb, spremembe finančnih virov in določb ali spremembe zunanjetrogovinskega tveganja, ali

- c) ima izdajatelj pravico poravnati finančno sredstvo z zneskom, ki je precej pod njegovo odplačno vrednostjo.

Poleg tega pa MRS 39 podajajo še nekaj napotkov v zvezi z razvrščanjem oziroma nerazvrščanjem finančnih naložb v skupino finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo:

1. V finančne naložbe do zapadlosti v plačilo sodijo dolgovni finančni instrumenti (na primer obveznice), pa tudi dolgovni finančni instrumenti s spremenljivo obrestno mero.
2. Kapitalski instrumenti ne spadajo v skupino finančnih naložb v posesti do zapadlosti bodisi zato, ker imajo nedoločeno dobo trajanja (na primer redne delnice) ali ker se zneski, ki jih utegne prejemati imetnik, lahko spreminjajo na način, ki ga ni mogoče vnaprej določiti (na primer delniške opcije, nakupni boni in pravice).
3. Značilnost finančnih naložb v posesti do zapadlosti so stalna ali določljiva plačila in vnaprej določena zapadlost v plačilo pogodbeno ureditev, ki opredeljuje zneske in datume plačil imetniku, denimo plačil obresti in glavnice. Pomembno tveganje neplačil ne izključuje uvrstitve finančnega sredstva med sredstva v posesti do zapadlosti v plačilo, če so pogodbeno plačila stalna in določljiva in so izpolnjena druga sodila za to razvrstitev. Instrument ne more biti razvrščen kot v posesti do zapadlosti v plačilo, če določbe večnega dolgovnega instrumenta omogočajo plačilo obresti za nedoločeno dobo.
4. Sodilo za razvrstitev finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo so izpolnjene pri tistem finančnem sredstvu, ki ga izdajatelj lahko odpokliče, če ga imetnik namerava in je zmožen imeti v posesti do odpoklica ali do zapadlosti ter dobi imetnik povrnjeno skoraj celotno knjigovodsko vrednost. Če imetnik ne dobi povrnjene skoraj celotne knjigovodske vrednosti, sredstvo ne spada v naložbo v posesti do zapadlosti v plačilo.
5. Finančno sredstvo, ki je podarljivo (imetnik ima pravico zahtevati, da izdajatelj vrne ali odkupi finančno sredstvo pred zapadlostjo v plačilo) ne spada v to skupino, ker plačilo za prodajno možnost pri finančnem sredstvu ni skladno z izraženim namenom posedovati ga do zapadlosti.
6. Za večino finančnih sredstev je poštena vrednost ustrežnejše merilo kot odplačana vrednost. Razvrstitev finančne naložbe v posest do zapadlosti v plačilo je izjema, vendar le če ima družba nedvoumen namen in zmožnost posedovati finančno naložbo do zapadlosti v plačilo.
7. Scenarij finančnega poloma, ki je zelo malo verjeten, podjetje ne more oceniti pri odločanju, ali ima nedvoumen namen in zmožnost posedovati finančno naložbo do zapadlosti v plačilo.
8. Prodaja pred zapadlostjo v plačilo ni dejanje, ki ne bi dovoljevalo razvrstitve finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo, in zato ne sproži vprašanja o namenu podjetja posedovati druge finančne naložbe do zapadlosti v plačilo, če se pojavi zaradi
 - a) pomembnega poslabšanja kreditne zaupnosti izdajatelja (na primer prodaja, ki sledi po slabšem ovrednotenju zaupanjske sposobnosti, ki jo je ocenila zunanja ocenjevalna

- agencija, ne bi nujno sprožila vprašanja o namenu podjetja posedovati druge finančne naložbe do zapadlosti v plačilo, če slabše ovrednotenje dokazuje pomembno poslabšanje izdajateljeve zaupajske sposobnosti, ki se presoja po oceni zaupajske kakovosti stranke pri začetnem pripoznanju; če podjetje uporablja notranje ocene pri ocenjevanju izpostavljenosti, lahko tako tudi spremembe v teh notranjih ocenah pomagajo prepoznati izdajatelje, pri katerih je prišlo do pomembnega poslabšanja zaupajske sposobnosti, če način podjetja pri dodeljevanju notranjih ocen sposobnosti in sprememb takšnih ocen omogoča dosledno, zanesljivo in objektivno merilo zaupajske sposobnosti izdajateljev; če obstajajo dokazi o oslabitvi finančnega sredstva, se poslabšanje zaupajske sposobnosti pogosto obravnava kot pomembno),
- b) spremembe zakona o davku, ki odpravi ali pomembno zmanjša davčno oprostitev v zvezi z obrestmi od finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo
 - c) pomembne poslovne združitve ali pomembne prodaje, ki povzroči prodajo ali prenos finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo, da bi se ohranilo obstoječe stanje obrestnega tveganja pri podjetju ali politika zaupajskega tveganja
 - č) sprememb zahtev v aktih ali predpisih, ki pomembno spremenijo bodisi sestavine dovoljene finančne naložbe bodisi najvišjo raven posameznih vrst finančnih naložb, zaradi česar podjetje odtuji finančno naložbo v posesti do zapadlosti v plačilo
 - a) pomembnega povečanja panožnih urejevalskih kapitalskih zahtev, zaradi katerega podjetje s prodajo zmanjšuje finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo
 - b) pomembnega povečanja pomembnosti tveganja finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo, ki je uporabljena za urejevalske na tveganju zasnovane kapitalske namene.
9. Družba ne izpričuje zmožnosti, da bi do zapadlosti v plačilo posedovalo finančno naložbo v finančno sredstvo z vnaprej določeno zapadlostjo, če (Odar, 2006a, str. 113-115):
- a) nima razpoložljivih finančnih virov za nadaljevanje financiranja finančne naložbe do zapadlosti v plačilo
 - b) je predmet obstoječe pravne ali drugačne omejitve, ki utegne onemogočiti njen namen posedovati finančno sredstvo do zapadlosti v plačilo.

Posojila so neizpeljani finančni inštrumenti z določenimi ali določljivimi plačili, ki ne kotirajo na borzi, razen

- tistih, ki jih podjetje namerava prodati takoj ali v kratkem obdobju, tistih, ki se razvrstijo kot v posesti za trgovanje, in tistih, ki jih podjetje po začetnem pripoznanju opredeli kot izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida
- tistih, ki jih podjetje po začetnem pripoznanju opredeli kot razpoložljiva za prodajo (SRS 3.50.).

Poslovne terjatve se ne štejejo kot finančne naložbe, razen tistih, ki so v posesti za trgovanje.

Četrta vrsta finančnih naložb so *za prodajo razpoložljiva finančna sredstva*. Gre za neizpeljane finančna sredstva, ki so razvrščena kot razpoložljiva za prodajo, oziroma ki niso razvrščena kot

- posojila
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo
- finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida (SRS 3.51.).

Med za prodajo razpoložljiva finančna sredstva sodijo (Odar, 2006a, str. 118):

- delnice, ki kotirajo na borzi, družba jih ne kupi zaradi trgovanja z njimi, vendar jih namerava posedovati daljše obdobje,
- obveznice, ki kotirajo na borzi, družba jih ne kupi zaradi trgovanja z njimi, vendar jih namerava posedovati daljše obdobje in jih ne razvrsti med finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo,
- delnice, ki ne kotirajo na borzi, družba je sklenila, da ne bo z vrednotenjem ugotavljala poštene vrednosti in jih ne bo uvrstila med finančne naložbe, izmerjene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida,
- finančne naložbe v deleže drugih družb z omejeno odgovornostjo (razen tistih izjem, za katere bodo družbe z vrednotenjem ugotavljale poštene vrednosti in jih ne bodo uvrstile med finančne naložbe, izmerjene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida),
- naložbe v kupone vzajemnih in podobnih skladov, če se družba odloči, da z njimi ne bo trgovala, in jih namerava posedovati daljše obdobje.

Povzamemo lahko, da družba prerazvrsti v za prodajo razpoložljiva finančna sredstva vse tiste finančne naložbe, ki jih ni razvrstila v druge skupine finančnih naložb.

V bilanci stanja se izkazujejo dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe. Dolgoročne so tiste, ki jih namerava imeti podjetje naložbenik v posesti v obdobju, daljšem od leta dni, in ne v posesti za trgovanje. Pri razporejanju finančnih naložb na kratkoročne in dolgoročne moramo upoštevati naslednja pravila (Odar, 2006a, str. 100):

1. Finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, so praviloma kratkoročne finančne naložbe.
2. Tiste dolgoročne naložbe v finančne dolgove drugih podjetij, države ali drugih izdajateljev (finančne naložbe v posojila), ki zapadejo v plačilo v letu dni po dnevu bilance stanja, se v bilanci stanja prenesejo med kratkoročne finančne naložbe.
3. Dolgoročne finančne naložbe v posojila, to je dolgove drugih podjetij, ki zaradi spremenjenega položaja dolžnikov (na primer stečaja, likvidacije) prenehajo biti dolgoročne, se v bilanci stanja izkazujejo kot kratkoročne finančne naložbe. Družba se sama odloči, ali bo v računovodskih razvidih opravila tudi ustrezne preknjižbe iz dolgoročnih naložb med kratkoročne.
4. Dolgoročne finančne naložbe, ki se prerazvrstijo med kratkoročne, se prenašajo mednje posamič po knjigovodski vrednosti. Kratkoročne finančne naložbe, ki se prerazvrstijo med dolgoročne, se prenašajo mednje posamič po knjigovodski vrednosti.
5. Kratkoročne finančne naložbe se lahko zaradi utemeljenih razlogov na podlagi pogodb spremenijo v dolgoročne.

2.2. Pripoznavanje in odpravljanje pripoznanj finančnih naložb

2.2.1. Pripoznanje finančnih naložb

Finančna naložba se v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja pripozna kot finančno sredstvo, če

- a) je verjetno, da bodo pritekale gospodarske koristi, povezane z njo,
- b) je mogoče njeno nabavno vrednost zanesljivo izmeriti (SRS 3.8.).

Po MRS 39.14. pa mora podjetje pripoznati finančno sredstvo v svoji bilanci stanja, kadar in zgolj kadar postane podjetje del pogodbenih določb v finančnem instrumentu.

SRS 3.9. in MRS 39.38. opredeljujeta, da se pri obračunavanju običajnega nakupa oziroma prodaje finančnega sredstva v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja tako finančno sredstvo pripozna ali odpravi pripoznanje z upoštevanjem bodisi datuma trgovanja bodisi datuma poravnave. Izbran način je potrebno dosledno uporabljati za vse nakupe ali prodaje finančnih naložb, opisanih v poglavju 2.1..

Datum trgovanja (menjave) je datum, na katerega se podjetje zaveže kupiti ali prodati sredstvo. Datum trgovanja se nanaša na

- a) pripoznanje sredstva, ki naj bi bilo prejet, in obveznosti, ki naj bila poravnana, na datum trgovanja ter
- b) odpravo pripoznanja sredstva, ki je prodano, pripoznanje dobička ali izgube pri odtujitvi in pripoznanje terjatve do kupca za plačilo na datum prodaje. Na splošno se obresti od sredstva in ustezne obveznosti ne začnejo obračunavati pred datumom poravnave, ko se prenese lastninska pravica (SRS 3.46. in MRS 39 AG55).

Datum poravnave (plačila) je datum, ko se sredstvo izroči podjetju ali ga izroči podjetje. Upoštevanje datuma poravnave se nanaša na

- a) pripoznanje sredstva na dan, ko ga podjetje prejme, ter
- b) odpravo pripoznanja sredstva in pripoznanja dobička ali izgube ob odtujitvi na dan, ko ga podjetje izroči.

Kadar se pri obračunavanju uporabi datum poravnave, obračuna podjetje spremembo poštene vrednosti sredstva, ki bo prejet, v obdobju med datumom trgovanja in datumom poravnave na enak način, kot obračuna pridobljeno sredstvo. Torej se sprememba vrednosti ne pripozna za sredstva, ki se izkazujejo po nabavni vrednosti ali odplačani vrednosti; pripozna se v poslovnem izidu za sredstva, ki so razvrščena kot finančna sredstva po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, in v kapitalu za sredstva, ki so razvrščena kot razpoložljiva za prodajo (SRS 3.46. in MRS 39.AG56).

Razlikovanje med tema načinoma obračunavanja običajnega nakupa je značilno predvsem za vrednostne papirje, to je finančne naložbe, ki se prenašajo z izročitvijo oziroma s prenosom

nematerializiranih vrednostnih papirjev na novega imetnika. Izbrani način pripoznanja finančnih naložb praviloma vpliva na izkaz poslovnega izida in tudi na bilanco stanja (bilančno vsoto) v vseh tistih primerih, ko družba kupi finančno naložbo pred bilančnim presečnim datumom, datum poravnave pa je po bilančnem presečnem datumu (Odar, 2006a, str. 101).

2.2.2. Odpravljanje pripoznanj finančnih naložb

Pripoznanje finančne naložbe kot finančnega sredstva v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja se odpravi, če se ne obvladujejo več nanjo vezane pogodbene pravice (SRS 3.16). To se zgodi v primeru, da se pravice do koristi, podrobno določene v pogodbi, izrabijo, ugasnejo ali če se prenesejo skoraj vsa tveganja in koristi, povezane z lastništvom finančne naložbe.

Pri odpravi pripoznanj finančnega sredstva v celoti se razlika med (SRS 3.30.) knjigovodsko vrednostjo ter vsoto prejetih nadomestil, vključno z novimi dobljenimi sredstvi, zmanjšanimi za nove prevzete obveznosti, in nabranih dobičkov ali izgub, pripoznanih neposredno v kapitalu, pripozna v poslovnem izidu.

2.3. Začetno merjenje finančnih naložb

Glede na MRS 39.43. in SRS 3.17. se pripoznana finančno sredstvo, ki je finančna naložba, ob začetnem pripoznanju izmeri po pošteni vrednosti. V primeru, da gre za finančno sredstvo, ki ni razvrščeno med finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, pa je treba začetni pripoznani vrednosti prišteti stroške posla, ki izhajajo iz nakupa ali izdaje finančnega sredstva.

Če podjetje obračunava finančno naložbo po datumu poravnave, mora naložbo, ki bo pozneje izmerjena po nabavni vrednosti ali odplačani vrednosti, pripoznati na začetku po njeni pošteni vrednosti na datum trgovanja, povečani za stroške posla.

2.3.1. Stroški posla

Stroški posla (SRS 3.46.) so stroški (praviloma gre za izdatke), pripisljivi neposredno pridobitvi, izdaji ali odtujitvi finančnega sredstva.

Med stroške posla štejemo:

- nadomestila in odpravnine, plačani zastopnikom (tudi zaposlencem, ki delujejo kot prodajni posredniki), svetovalcem, borznim posrednikom in borznim trgovcem,
- dajatve urejevalnim organom in borzam vrednostih papirjev,

- davek in druge davščine od prenosa.

Med stroške posla pa ne spadajo:

- premije,
- popusti,
- stroški financiranja,
- notranji stroški splošnih služb ali organizacij.

2.4. Prevrednotovanje

Prevrednotenje je sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij. Po SRS lahko podjetje po začetnem pripoznanju sredstev izbira med modelom nabavne vrednosti ali modelom prevrednotenja, ki omogoča, da se že med letom ali ob koncu leta opravi prevrednotenje, ki je posledica razlik med knjigovodsko vrednostjo in pošteno vrednostjo, zaradi:

- a) povečanja knjigovodske vrednosti zaradi prevrednotenja na pošteno vrednost – tu gre za povečanje pričakovanih prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev. Hkrati s povečanjem vrednosti sredstev se prehodno poveča presežek iz prevrednotenja oz. se pripoznajo prihodki. To povečanje se pojavi, če obstajajo utemeljeni podatki, ki omogočajo povečanje knjigovodske vrednosti zemljišč, zgradb, opreme, naložbenih nepremičnin, neopredmetenih sredstev in finančnih sredstev,
- b) zmanjšanja knjigovodske vrednosti na pošteno vrednost – v primeru zmanjšanja pričakovanih prihodkov gospodarskih koristi iz sredstev. Ob zmanjšanju vrednosti sredstev se pripoznajo prevrednotovalni poslovni odhodki ali prevrednotovalni finančni odhodki, razen v primeru, če se je pri obravnavanih sredstvih pojavil presežek iz prevrednotenja, ki ga je mogoče zmanjšati ob hkratnem zmanjšanju vrednosti ustreznih sredstev.

Podjetja naj bi se praviloma odločala za model nabavne vrednosti, redkeje pa za model prevrednotenja, in še to le za nekatere skupine sredstev (npr. zemljišča, zgradbe). Glavni razlog, da se bo podjetje odločilo za uporabo modela prevrednotenja, je v potrebi po realnem izkazovanju stanja premoženja v računovodskih izkazih (Zupančič, 2006, str. 45).

Oslabitev sredstev je mogoča pri obeh modelih vrednotenja sredstev. Sredstvo je oslABLjeno, če njegova knjigovodska vrednost presega njegovo nadomestljivo vrednost. Pri tem se pojavi izguba zaradi oslabitve, ki je enaka znesku, za katerega knjigovodska vrednost sredstva presega njegovo nadomestljivo vrednost.

Presežek iz prevrednotenja je treba v poslovnih knjigah pripoznati, spremljati in odpravljati za vsako vrsto sredstva posebej. Zato jih ni dovoljeno poračunavati, pobotati ali saldirati med seboj, tudi če se nanašajo na istovrstna sredstva (Odar, 2006a, str. 148).

2.4.1. Prevrednotovanje in merjenje finančnih naložb po pridobitvi

Prevrednotovanje finančnih naložb je sprememba njihove knjigovodske vrednosti; kot prevrednotenje se ne štejejo pogodbeni pripis obresti in druge spremembe glavnice naložbe. Prevrednotenje se pojavi predvsem kot:

- prevrednotenje finančnih naložb na njihovo pošteno vrednost,
- prevrednotenje finančnih naložb zaradi oslabitve,
- prevrednotenje finančnih naložb zaradi odprave njihove oslabitve (SRS 3.19.).

V skladu s SRS 3.20. in MRS 39.46. je potrebno po začetnem pripoznanju izmeriti finančna sredstva in izpeljane finančne instrumente, ki so finančna sredstva, po poštenu vrednosti, brez odštevanja stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugačni odtujitvi, razen

- finančnih naložb v posojila, ki se izmerijo po odplačani vrednosti po metodi efektivnih obresti,
- finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo, ki se izmerijo po odplačani vrednosti po metodi efektivnih obresti,
- finančnih naložb v kapitalske instrumente, za katere ni objavljena cena na delujočem trgu in katerih poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti, ter v izpeljane finančne instrumente, ki so povezani s takimi finančnimi naložbami in jih je treba poravnati z njimi; take finančne naložbe se izmerijo po nabavni vrednosti.

SRS tako določajo tri načine prevrednotovanja oz. merjenja finančnih naložb, ki bodo predstavljene v nadaljevanju:

1. prevrednotovanje in merjenje po poštenu vrednosti,
2. merjenje po odplačni vrednosti,
3. merjenje po nabavni vrednosti.

2.4.2. Prevrednotovanje in merjenje finančnih naložb po poštenu vrednosti

2.4.2.1. Načelo poštene vrednosti

V preteklosti je bilo v ospredju načelo previdnosti. To načelo je računovodska stroka uvedla zaradi nemirnega in razgibanega poslovnega okolja, za poslovne dogodke pa je bilo značilno, da so bili povezani z negotovostjo. V ozadju načela previdnosti je načelo manjše vrednosti sredstev in večje vrednosti obveznosti, ki pa ni nujno absolutno skladno z načelom resničnosti, ki naj bi zagotovil ugotavljanje in prikazovanje resnične vrednosti gospodarskih kategorij. V preteklosti je bilo načelo previdnosti v praksi velikokrat zlorabljeno. To se je kazalo v velikih odpisih sredstev in neupravičeno oblikovanih rezervacijah. Posledica pa so bili zavajajoči in pristranski računovodski izkazi, ki niso kazali dejanskega ekonomskega stanja. Zaradi vse hitrejšega razvoja finančnih trgov in pojavljanja različnih oblik finančnih

inštrumentov, je Odbor za mednarodne računovodske standarde v devetdesetih pripravil prenavo nekaterih standardov. Glavna značilnost uvedenih sprememb je izkazovanje gospodarskih kategorij po pošteni vrednosti.

V Uvodu k SRS je zapisana definicija poštene vrednosti. *Poštena vrednost* je znesek, za katerega je mogoče zamenjati sredstvo, poravnati obveznost ali zamenjati podeljen kapitalski inštrument med dobro obveščenima in voljnima strankama v preišljenem poslu.

Značilnosti vrednotenja gospodarskih kategorij po pošteni vrednosti lahko združimo v štiri skupine (Čuček, 2001, str. 30-31):

1. Nihanje – upoštevanje poštene vrednosti poveča nihanje dobička v posameznih letih.
2. Zanesljivost merjenja – za nekatere gospodarske kategorije je pošteno vrednost težko določiti. To velja predvsem za tiste, s katerimi se ne trguje na trgu, ali za nizko likvidne z majhno tržno kapitalizacijo.
3. Primerljivost – z vrednotenjem po pošteni vrednosti je zagotovljena primerljivost med istovrstnimi gospodarskimi kategorijami, pridobljena v različnih obdobjih.
4. Opustitev načela realizacije – načelo poštene vrednosti zahteva, da se gospodarske kategorije izkazujejo po vrednostih, ki še niso bile realizirane. To spremembo so v nekaterih MRS omilili, tako da dopuščajo možnost, da se okrepitev sredstva najprej izkazuje v posebni postavki kapitala, v poslovni izid pa zajame, šele ko je dejansko uresničena.

Upoštevanje načela poštene vrednosti pomeni, da so na dan bilanciranja gospodarske kategorije prikazane po pošteni vrednosti, ki je lahko manjša, velikokrat pa večja od izvirne vrednosti. Iz tega izhaja morebitna okrepitev ali oslabitev gospodarskih kategorij, ki jo izkazujejo prevrednotovalni učinki. Glede na razporeditev prevrednotovalnih učinkov lahko govorimo o popolni ali delni uporabi načela poštene vrednosti. Za popolno uporabo gre, če se učinki upoštevajo v poslovnem izidu tekočega leta. O delni uporabi načela poštene vrednosti pa govorimo, kadar se prevrednotovanja gospodarskih kategorij na pošteno vrednost opravijo, učinki pa so posebna postavka kapitala (Čuček, 2001, str. 30).

2.4.2.2. Prevrednotovanje in merjenje finančnih naložb po pošteni vrednosti

Poštena vrednost je dokazana, če jo je mogoče zanesljivo izmeriti. Pogoji za to je, da

- a) je objavljena cena na delujočem trgu vrednostnih papirjev ali
- b) obstaja model vrednotenja, pri katerem so vložki podatkov vanj dokazani, ker prihajajo iz delujočega trga (SRS 3.21.).

Zamisel poštene vrednosti predstavlja praviloma takojšen posel, ne pa poravnavo v kakem preteklem ali prihodnjem trenutku. Pri merjenju poštene vrednosti torej iščemo ceno, po kateri bi se posel opravil v sedanosti. Podlaga za merjenje poštene vrednosti je predpostavka, da je

podjetje delujoče. To pomeni, da podjetje nima namena ali potrebe, da bi prenehalo poslovati, bistveno zmanjšalo obseg svojega delovanja ali sprejelo posel pod pogoji, ki zanj niso ugodni (Duhovnik, 2004, str. 1).

Pogoj za ugotovitev poštene vrednosti finančnega inštrumenta je objavljena cena na delujočem trgu ter da so kotirane cene takoj in redno na voljo na borzi, pri borznem posredniku, pri trgovcu ali državni agenciji ter predstavljajo dejanske posle, ki se redno pojavljajo na trgu na čisto poslovni ravni. S pomočjo določitve poštene vrednosti finančnega inštrumenta, dobimo ceno na najugodnejšem delujočem trgu, po kateri bi se posel s tem inštrumentom opravil na dan bilanciranja. Prav zato je borzna cena najboljša informacija o pošteni vrednosti posameznega finančnega inštrumenta, ki kotira na organiziranem finančnem trgu.

Dokazani dobiček ali dokazana izguba iz spremembe poštene vrednosti finančnega sredstva, ki ni del razmerja pri varovanju vrednosti, se pri finančnem sredstvu izmerjenemu po pošteni vrednosti prek poslovnega izida pripozna v poslovnem izidu prek finančnih prihodkov in odhodkov. Pri finančnem sredstvu, razpoložljivem za prodajo, se dokazani dobiček ali izguba pripozna neposredno v kapitalu kot povečanje (dobiček) ali zmanjšanje (izguba) presežka iz prevrednotenja. Negativni presežek iz prevrednotenja se pripozna, če je poštena vrednost finančnega sredstva, razpoložljivega za prodajo, manjša od njegove pripoznane vrednosti. Izgube kot posledica prevrednotovanja zaradi oslabilte, ki niso mogle biti poravnane s presežkom iz prevrednotenja, se pripoznajo kot izguba v poslovnem izidu (SRS 3.22.).

V primeru, da ne obstaja delujoči trg za nek finančni inštrument, pa lahko podjetje ugotovi pošteno vrednost z uporabo metode vrednotenja. Za uporabo metod vrednotenja moramo imeti na razpolago zadnji posel med dobro obveščanima in voljnima strankama, če je na voljo, lahko uporabimo primerjavo s trenutno pošteno vrednostjo finančnega inštrumenta s podobnimi značilnostmi, ali proučimo diskontirane denarne tokove in metode za določanje cen opcij. MRS določajo, da naj podjetje uporabi metodo vrednotenja, ki jo udeleženci na trgu običajno uporabljajo za določanje cen inštrumenta, v primeru, da je metoda dokazala zanesljivost pri oceni cen, dobljenih pri dejanskih tržnih poslih. Metoda vrednotenja bo dala realno oceno poštene vrednosti, če zanesljivo pokaže, kakšna bi bila tržna cena za inštrument, in vhodni podatki za metodo vrednotenja predstavljajo pričakovanja trga in merijo dejavnike tveganja, ki so povezani s tem finančnim inštrumentom.

2.4.3. Merjenje finančnih naložb po odplačni vrednosti

Odplačna vrednost finančnega sredstva je znesek, s katerim se finančno sredstvo izmeri ob začetnem pripoznanju, zmanjšan za odplačilo glavnice, povečan oziroma zmanjšan (po metodi efektivnih obresti) za nabrano odplačilo razlike med začetnim in v plačilo zapadlim zneskom ter zmanjšan (neposredno ali s preračunom na kontu popravka vrednosti) zaradi oslabiljenosti ali neudenarljivosti.

Dobiček ali izguba, se pri finančnih sredstvih, ki se izkazujejo po odplačni vrednosti, pripozna v poslovnem izidu, ko so taka sredstva prevrednotena zaradi oslabitve ali je zanje odpravljeno pripoznanje (SRS 3.23.).

Metoda efektivnih (veljavnih) obresti je metoda izračunavanja odplačane vrednosti finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev in razporejanja prihodkov iz obresti ali odhodkov za obresti v ustreznem obdobju. Efektivna obrestna mera je obrestna mera, ki natančno razobrestuje (diskontira) ocenjeni tok prihodnjih denarnih plačil ali prejemkov v pričakovani dobi finančnega inštrumenta na čisto knjigovodsko vrednost finančnega sredstva. Pri izračunavanju efektivne obrestne mere mora podjetje oceniti denarne tokove ob upoštevanju vseh pogodbenih določb finančnega inštrumenta (na primer predplačila, nakupne in podobne opcije), vendar ne sme upoštevati prihodnjih kreditnih izgub. Izračun vsebuje vsa nadomestila in zneske, plačane ali prejete med strankama pogodbe, ki niso sestavni del efektivne obrestne mere, ter stroške posla in vse druge premije ali popuste (SRS 3.46.).

Primer izračuna efektivne obrestne mere in računovodsko obravnavanje finančne naložbe, merjene po odplačani vrednosti, je v poglavju 3.3.

2.4.4. Merjenje finančnih naložb po nabavni vrednosti

Slovenski računovodski standardi izhajajo iz temeljne opredelitve, da je treba po začetnem pripoznanju izmeriti finančna sredstva in tudi izpeljane finančne inštrumente, ki so finančna sredstva, po pošteni vrednosti, brez odštetja stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugačni odtujitvi, razen finančnih naložb in posojil, ki se izmerijo po odplačni vrednosti, in finančnih naložb v kapitalne inštrumente, za katere ni objavljena cena na delujočem trgu in katerih poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti, ter v izpeljane finančne inštrumente, ki so povezani s takimi finančnimi naložbami in jih je treba poravnati z njimi; take finančne naložbe se izmerijo po nabavi vrednosti.

Izmeritev finančne naložbe po nabavni vrednosti pomeni, da vse obdobje pripoznavanja finančnih naložb v računovodskih izkazih, te izkazujemo po nabavni ceni, povečani za stroške posla in zmanjšani za morebitno oslabitev.

2.4.5. Prevrednotovanje finančnih naložb zaradi oslabitve

Na vsak dan bilance stanja mora družba oceniti, ali obstaja kak nepristranski dokaz o morebitni oslabiljenosti finančne naložbe ali skupine finančnih naložb in vplivu na ocenjene prihodnje denarne tokove finančne naložbe ali skupin finančnih naložb, ki jih je možno zanesljivo oceniti (SRS 3.25). Če tak dokaz obstaja, mora

- za finančna sredstva, izkazana po odplačani vrednosti,
 - za finančna sredstva, izkazana po nabavni vrednosti, in
 - za finančna sredstva, ki so na razpolago za prodajo,
- ugotoviti vrednost izgube zaradi oslabitve.

MRS 39.59 določajo, da je finančno sredstvo oslabljeno in so nastale izgube zaradi oslabitve samo takrat, če obstajajo objektivni dokazi o oslabitvi zaradi enega ali več dogodkov, ki so nastopili po začetnem pripoznanju sredstva in vplivajo na ocenjene prihodnje denarne tokove finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev ter jih je možno zanesljivo oceniti. Izgube, pričakovane kot posledica prihodnjih dogodkov, ne glede na to kako so verjetni, se ne pripoznajo. Nepristranski dokazi o oslabljenosti finančnih sredstev so pomembne informacije, ki vzbujajo pozornost imetnikov sredstva o:

- pomembnih finančnih težavah izdajatelja ali zavezanca,
- kršenju pogodbe, kot je izpolnitev obveznosti ali kršitev pri plačevanju obresti ali glavnice,
- posojilodajalčevi koncesiji posojilojemalcu iz gospodarskih ali pravnih razlogov v povezavi s posojilodajalčevimi finančnimi težavami, ki je posojilodajalec sicer ne bi obravnaval,
- verjetnosti, da bo posojilojemalec šel v stečaj ali finančno reorganizacijo,
- izginotju delujočega trga za takšno finančno sredstvo zaradi finančnih težav,
- pomembnih podatkih, ki kažejo, da obstaja izmerljivo zmanjšanje ocenjenih prihodnjih denarnih tokov iz skupine finančnih sredstev vse od začetnega pripoznanja sredstev, čeprav se zmanjšanja ne da pripoznati pri posameznih finančnih sredstvih v skupini, vključno z neugodnimi spremembami v plačilnem statusu posojilojemalcev v skupini (npr. povečano število zamujenih plačil) ali gospodarske razmere v državi ali lokalnem okolju, ki sovpadajo z neplačili po sredstvih v skupini (npr. povečanje stopnje brezposelnosti na geografskem področju posojilojemalcev, zmanjšanje cen nepremičnin pri hipotekah na zadevnem področju).

V točkah SRS 3.26 do 3.28 je opredeljeno, kako podjetje ugotovi izgubo zaradi oslabitve glede na vrsto finančnih sredstev.

Posojila in finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo se izkazujejo po odplačni vrednosti. Če obstajajo nepristranski dokazi, da je nastala izguba zaradi oslabitve, se njen znesek izmeri kot razlika med knjigovodsko vrednostjo finančnega sredstva in sedanjo vrednostjo pričakovanih prihodnjih denarnih tokov, ki so razobresteni (diskontirani) po izvorni efektivni obrestni meri finančnega sredstva. Knjigovodsko vrednost sredstva je treba zmanjšati bodisi neposredno bodisi s preračunom na kontu popravka vrednosti. Izguba zaradi oslabitve se pripoznata v poslovnem izidu kot prevrednotovalni finančni odhodek. Če se v naslednjem obdobju velikost izgube zaradi oslabitve zmanjša in je zmanjšanje izgube mogoče nepristransko povezati z dogodkom po pripoznanju oslabitve (npr. izboljšanje ravni zaupanjaške, kreditne sposobnosti), se že pripoznana izguba zaradi oslabitve razveljaviti bodisi

neposredno bodisi s preračunom na kontu popravka vrednosti in se v poslovnem izidu pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek.

Finančne naložbe v kapitalske instrumente, ki se po SRS 2006 izkazujejo po nabavni vrednosti in za katere cena ni objavljena na delujočem trgu, se pripozna oslabitev, če za to obstajajo nepristranski dokazi. Enako velja za izpeljani finančni instrument, ki je z njim povezan in ga je potrebno poravnati z dobavo kapitalskega instrumenta. Znesek izgube zaradi oslabitve se izmeri kot razlika med knjigovodsko vrednostjo finančnega sredstva in sedanjo vrednostjo pričakovanih prihodnjih denarnih tokov, razobrestenih (diskontiranih) po trenutni tržni donosnosti za podobna finančna sredstva, in pripozna kot prevrednotovalni finančni odhodek. Takšnih izgub zaradi oslabitve ni dovoljeno razveljaviti.

Če je zmanjšanje poštene vrednosti *finančnega sredstva*, ki je na razpolago za prodajo, pripoznano neposredno kot negativni presežek iz prevrednotenja in obstajajo nepristranski dokazi, da je sredstvo oslabljeno, se za nabrano izgubo najprej zmanjša negativni presežek iz prevrednotenja in pripoznajo prevrednotovalni finančni odhodki. Znesek celotne izgube je razlika med nabavno vrednostjo (po odštetju vseh vračil in odplačil glavnice) in sprotno pošteno vrednostjo, zmanjšano za izgubo zaradi oslabitve finančnega sredstva, ki je bila pripoznana v poslovnem izidu kot prevrednotovalni finančni odhodek. Izgube zaradi oslabitve, ki se pripoznajo v poslovnem izidu za finančno naložbo v kapital, razvrščeno kot za prodajo, se ne morejo razveljaviti prek poslovnega izida.

Vprašanje, ki se v zadnjem času pojavlja v zvezi s finančnimi naložbami je, katera vrednost podjetja je v pogojih recesije prava? V ta namen je Slovenski inštitut za revizijo konec decembra 2008 sprejel *Pojasnilo 1 k SRS 3 – Oslabitev finančnih naložb*. V njem je zapisano, da se lahko finančno naložbo oslabi, če obstajajo objektivni dokazi o oslabitvi zaradi posledic izjemnih razmer na trgu, ko je odstotek zmanjšanja poštene vrednosti finančne naložbe v obdobju od dneva pripoznanja do bilančnega presečnega dne večji od relativne spremembe slovenskega borznega indeksa SBI 20 oz. uradno objavljenega indeksa drugega delujočega trga finančnih instrumentov v istem obdobju. Pri naložbah v deleže podjetij nastane razlog za oslabitev naložbe takrat, ko je vrednost naložbe za več kot 20 odstotkov večja od sorazmernega deleža vrednosti celotnega kapitala podjetja, v katerega je družba vložila. Podjetjem, ki beležijo negativni presežek iz prevrednotenja finančnih naložb, vendar ta še ni prikazan kot izguba, pa inštitut priporoča, naj v velikosti negativnega presežka ne razporejajo bilančnega dobička (Odar, 2009).

2.4.6. Varovanje pred tveganjem

Varovanje pred tveganjem je določitev finančnega instrumenta za varovanje pred tveganjem, tako da se sprememba njegove poštene vrednosti ali denarnih tokov v celoti ali delno pobota s spremembo varovane postavke. Obvladovanje finančnih tveganj glede na vse večjo

nestanovitnost (angl. *volatility*) in nepredvidljivost tržnih cen pridobiva na pomenu. Računovodsko obračunavanje varovanja pred tveganjem usklajuje časovno pripoznavanje v izkazu poslovnega izida, ki izhaja iz prevrednotenja inštrumenta za varovanje pred tveganjem in varovane postavke (Hvala, 2006, str. 59).

V SRS 2006 je zapisano, da če obstoja varovalno razmerje med inštrumentom za varovanje pred tveganjem in z njim povezano pred tveganjem varovano postavko, se dobiček ali izguba iz inštrumenta za varovanje pred tveganjem ali pred tveganjem varovane postavke obračuna in pripozna po MRS 39.

Iz MRS 39 lahko povzamemo, da je pri računovodskem obračunavanju varovanja poštene vrednosti pred tveganjem na eni strani varovana postavka, ki jo evidentiramo in prevrednotimo, na drugi strani pa inštrument za varovanje pred tveganjem, ki ga prav tako evidentiramo in prevrednotimo. Oba skupaj (varovana postavka in inštrument za varovanje) tvorita varovalno razmerje. Varovalna postavka in inštrument za varovanje se na isti dejavnik tveganja odzivata v nasprotni smeri, zato lahko govorimo o pobotanju sprememb poštenih vrednosti. Na primer, ko je varovana postavka terjatev do tujega kupca, ima podjetje v primeru oslabilve tuje valute nasproti poročevalni valuti tega podjetja oslabiljeno terjatev od tujega kupca. Če pa podjetje to terjatev varuje z nestandardizirano rokovno pogodbo (dogovor za rokovno prodajo zadevne tuje valute) potem bo oslabiltev tuje valute nasproti poročevalni valuti tega podjetja povzročila oslabiltev obveznosti iz nestandardizirane rokovne pogodbe (Peterlin, 2004, str. 109).

Poštene vrednosti sredstva in dolgov v prihodnje ne moremo z gotovostjo oceniti, zato je dovolj, da sta varovana postavka in inštrument za varovanje časovno usklajena in bilančno izravnana. Bilančna izravnana pomeni, da imamo na načrtovani dan pri isti podlagi ravno toliko sredstev kot dolgov, ki so v obliki osnovnih ali izpeljanih finančnih inštrumentov. Ne glede na nestanovitnost podlage (npr. deviznega tečaja) se prevrednotovalni popravek sredstva pobota z prevrednotovalnim popravkom dolga oziroma prevrednotovalni popravek varovane postavke s prevrednotovalnim popravkom inštrumenta za varovanje (Peterlin, 2004b, str. 96).

Pred tveganjem varovana postavka je sredstvo, dolg, trdna obveza ali zelo verjeten predviden posel ali čista naložbena enota v tujini, ki

- a) izpostavlja podjetje tveganju spremembe poštene vrednosti ali spremembe prihodnjih denarnih tokov in
- b) je za namene obračunavanja varovanja pred tveganjem določena kot varovana pred tveganjem.

Inštrument za varovanje pred tveganjem je določen izpeljani finančni inštrument ali določeno neizpeljano finančno sredstvo ali določena finančna obveznost, katere(ga) poštena vrednost ali denarni tokovi bo(do) po pričakovanju pobotali spremembo poštene vrednosti ali

denarnih tokov pred tveganjem varovane postavke. Inštrument za varovanje pred tveganjem je tako lahko izvedeni finančni inštrument ali del tega inštrumenta, kombinacija dveh ali več izvedenih finančnih inštrumentov ali del teh inštrumentov, kombinacija izpeljanih in neizpeljanih finančnih inštrumentov ali njihov sorazmerni del ter neizvedeni finančni inštrumenti ali del tega inštrumenta, vendar le za tečajno tveganje. MRS 39.75. določa, da je lahko del celotnega inštrumenta za varovanje pred tveganjem (npr. 50% nominalnega zneska) določen kot inštrument za varovanje pred tveganjem. Vendar ni možno določiti izvedenega finančnega inštrumenta samo za del obdobja trajanja inštrumenta.

MRS ne omejuje okoliščin, v katerih je izpeljani finančni inštrument mogoče določiti kot inštrument za varovanje pred tveganjem (razen za nekatere pisne opcije), če so izpolnjeni naslednji pogoji iz 88. člena MRS 39:

- ob uvedbi varovanja obstajajo formalne listine o razmerju varovanja in namenu ravnanja s tveganjem ter o strategiji projekta varovanja,
- pričakuje se zelo uspešno varovanje pred tveganjem,
- pri varovanju pred denarno tokovnimi tveganji mora biti predvideni posel, ki je predmet varovanja, zelo verjeten in izpostavljen spremembam denarnih tokov, ki lahko odločilno vplivajo na poslovni izid,
- uspešnost varovanja se lahko zanesljivo izmeri,
- varovanje se ocenjuje na ustaljen način in se spozna kot zelo uspešno v vseh obdobjih poročanja.

Obračunavanje varovanja pred tveganjem pripoznava pobotane vplive, ki jih imajo spremembe poštene vrednosti inštrumenta za varovanje pred tveganjem in pred tveganjem varovanih postavk v poslovni izid.

Ločimo tri vrste razmerij varovanja pred tveganjem:

- a) *varovanje poštene vrednosti pred tveganjem* – dobiček ali izguba se iz ponovnega merjenja inštrumenta za varovanje pred tveganjem pripozna v izkazu poslovnega izida. Prav tako se v izkazu poslovnega izida pripozna dobiček ali izguba iz varovane postavke, ki se nanaša na zavarovano tveganje in se pripiše varovani postavki. Varovana postavka pa ni nujno merjena po pošteni vrednosti,
- b) *varovanje denarnih tokov pred tveganjem* – del dobička ali izgube iz inštrumenta za varovanje pred tveganjem, ki je opredeljen kot uspešen, se pripozna neposredno v kapitalu v izkazu gibanja kapitala. Neuspešen del dobička ali izgube pa se pripozna v izkazu poslovnega izida,
- c) *varovanje čiste finančne naložbe v podjetja v tujini pred tveganjem* – uspešen del dobička ali izgube iz inštrumenta za varovanje pred tveganjem, se pripozna neposredno v kapitalu v izkazu gibanja kapitala, v poslovnem izidu pa prikažemo neuspešen del.

Uspešnost se oceni najmanj na dan, ko podjetje pripravlja letne ali obdobje računovodske izkaze. Če podjetje ne izpolnjuje sodil za uspešnost varovanja pred tveganjem, prekine z

varovanjem pred tveganjem na zadnji dan, ko se je pokazala skladnost z uspešnostjo varovanja pred tveganjem. Če pa podjetje zazna dogodek ali spremembo v okoliščinah, zaradi katerih varovalno razmerje ni bilo uspešno oziroma ni izpolnilo sodil uspešnosti, in dokaže, da je bilo varovanje uspešno pred tem dogodkom ali spremembo okoliščin, podjetje prekine z obračunavanjem varovanja z dnem, ko se je zgodil dogodek ali sprememba okoliščin (Hvala, 2006, str. 63).

2.5. Uskupinjevanje

Če dve samostojni podjetji poslujeta neodvisno drugo od drugega, so informacije o njunem finančnem položaju in poslovnem uspehu razvidne iz njunih računovodskih izkazov. V kolikor eno podjetje kontrolira drugo podjetje in je to kontrolo pridobilo z nakupom deležev ali ustanovitvijo, izkazuje naložbo po nakupni vrednosti. Naložba ne daje prave slike o odvisnosti enega podjetja od drugega. Namen konsolidiranih računovodskih izkazov je razkriti tovrstne povezave in prikazati skupino kot gospodarsko enoto (Miklič, 2003, str. 12).

Skupina podjetij je gospodarska enota, ki pa ni pravna enota, saj ni samostojna nosilka pravic in dolžnosti. V skupinskih računovodskih izkazih je skupina predstavljena, ko da bi šlo za eno samo podjetje. Skupinski računovodski izkazi so sestavljeni iz posameznih računovodskih izkazov uskupinjenih podjetij z ustreznimi uskupinjevalnimi (konsolidacijskimi) popravki, ki pa niso predmet knjiženja v računovodskih razvidih uskupinjenih podjetij (13. točka Uvoda k SRS, 2006).

Skupino po SRS 2006 sestavljajo:

- a) obvladujoče podjetje,
- b) podjetja, odvisna od njega zaradi deležev v kapitalu,
- c) podjetja, odvisna od njega zaradi prevladujočega vpliva iz drugih razlogov.

V 13. točki Uvoda k SRS je pojem obvladovanje opredeljen kot zmožnost odločanja o finančnih in poslovnih usmeritvah podjetja za pridobivanje koristi iz njegovega delovanja. Odvisno podjetje je podjetje, ki ga obvladuje drugo obvladujoče podjetje. Obvladujočemu podjetju, ki je samo hkrati tudi odvisno podjetje in ga obvladuje drugo podjetje s sedežem v Republiki Sloveniji, ni potrebno sestavljati skupinskih računovodskih izkazov, če pridobi privolitev vseh manjšinskih lastnikov kapitala, vendar pa mora pojasniti razloge, zakaj jih ni sestavilo ter podlage, na katerih so zasnovani posamični računovodski izkazi odvisnih podjetij. Razkriti pa mora naziv in registrirani sedež obvladujočega podjetja, ki objavlja skupinske računovodske izkaze.

Pri uskupinjevanju finančnih naložb moramo upoštevati MRS 27 – *Skupinski in ločeni računovodski izkazi*, kjer so zapisana osnovna izhodišča in postopki za uskupinjevanje. Poleg

MRS 27 pa moramo upoštevati tudi MRS 28 – *Finančne naložbe v pridružena podjetja*, MRS 31 – *Deleži v skupnih podvigih* in MRSP 3 – *Poslovne združitve*.

Po MRS 27 sestavljajo skupino vsa obvladujoča in vsa odvisna podjetja. Obvladovanje je zmožnost enega podjetja odločati o finančnih in poslovnih usmeritvah drugega podjetja za pridobivanje koristi iz njegovega delovanja. Ta standard za obstoj obvladovanja zahteva neposredno ali posredno lastništvo več kot polovice glasovalnih pravic drugega podjetja. Prav tako se predpostavlja, da obvladovanje obstaja, če ima podjetje:

- več kot polovico glasovalnih pravic na podlagi sporazuma z drugimi lastniki
- zmožnost odločanja o finančnih in poslovnih usmeritvah na podlagi statuta ali pogodbe,
- moč imenovati ali odpoklicati večino članov upravnega odbora (poslovodstva) ali ustreznega odločevalnega organa in se obvladovanje izvaja prek tega odbora ali organa ter
- večino glasov na sejah upravnega odbora ali ustreznega odločevalnega organa in se obvladovanje izvaja prek tega odbora ali organa.

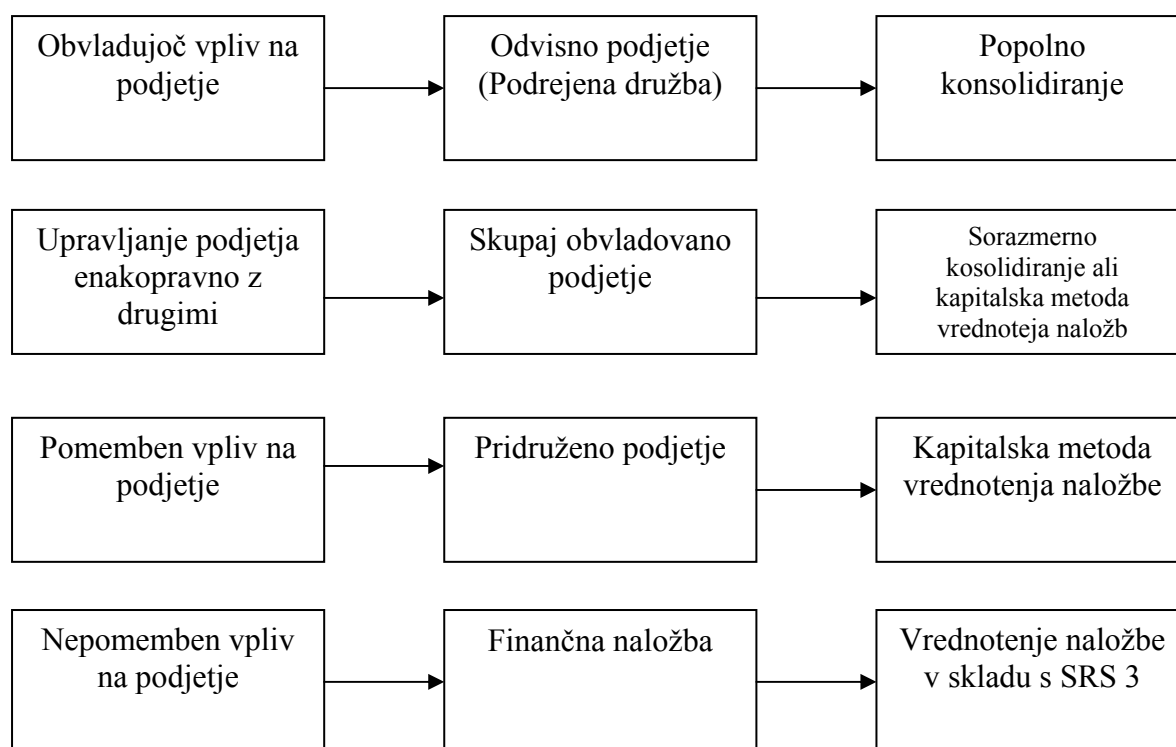
Samo v enem primeru po MRS 27 ni potrebno sestavljati konsolidirane računovodske izkaze, izpolnjeni pa morajo biti vsi naslednji naštetih pogoji:

- je obvladujoče podjetje samo odvisno ter so lastniki o tem obveščeni in temu ne nasprotujejo,
- s svojimi vrednostnimi papirji ni uvrščeno na javni trg,
- se ne namerava uvrstiti na javni trg ter
- njegovo obvladujoče podjetje sestavlja konsolidirane računovodske izkaze v skladu z MSRP.

2.5.1. Metode uskupinjevanja

Način obračunavanja naložb v kapitalske deleže v konsolidiranih računovodskih izkazih je odvisno od vpliva obvladujočega podjetja v skupini. V primeru obvladujočega podjetja in od njega odvisnih podjetij gre za popolno uskupinjevanje. Pridružena podjetja, v kateri ima sestavljavec konsolidiranih računovodskih izkazov kot naložbenik pomemben, ne pa tudi prevladujoč vpliv, so v konsolidiranih računovodskih izkazih upoštevana po kapitalski metodi. Skupaj obvladovana podjetja se upoštevajo po metodi sorazmernega konsolidiranja ali obračunajo po kapitalski metodi.

Slika 1: Metode uskupinjevanja po SRS

Vir: M. Vrankar, *Konsolidirani (skupinski) računovodski izkazi*, 2008, str. 187.

Popolno in sorazmerno konsolidiranje sta metodi konsolidiranja, kapitalska metoda pa ni posebna metoda konsolidiranja, temveč je le posebna metoda vrednotenja in izkazovanja naložb v kapital drugih podjetij (Vrankar, 2008, str. 187).

2.5.1.1. Popolno uskupinjevanje

Popolno uskupinjevanje je združevanje računovodskih izkazov obvladujočega podjetja in njegovih odvisnih podjetij od postavke do postavke, tako da se seštevajo sorodne postavke sredstev, dolgov, kapitala, prihodkov in odhodkov. Ker pa je treba skupino predstaviti, kot da gre za eno samo podjetje, je treba (13. točka Uvoda v SRS, 2006):

- konsolidirati kapital, to pomeni, da je potrebno izločiti finančne naložbe obvladujočega podjetja v kapital odvisnega podjetja in sorazmernega kapitala odvisnega podjetja ter obračun razlike,
- izločiti medsebojne terjatve in dolgove,
- izločiti medsebojne prihodke in odhodke,
- izločiti neiztržene čiste dobičke in čiste izgube, ki so posledica poslov znotraj skupine,
- posebej izkazati manjšinske deleže v kapitalu in v čistem dobičku ter
- ponovno obračunati davke in jih časovno razmejiti.

Za izvedbo popolnega uskupinjenja je treba zagotoviti, da

- vsa odvisna podjetja v posamičnih računovodskih izkazih uporabljajo enotne računovodske usmeritve za podobne poslovne dogodke,
- so postavke v izvirnih računovodskih izkazih vseh upoštevanih podjetji enako formalno predstavljene, če niso, pa mora odvisno podjetje sestaviti posebne računovodske izkaze za potrebe uskupinjevanja,
- morajo biti izvorni računovodski izkazi odvisnih podjetij sestavljeni za poslovno leto, ki se konča z istim dnem. Če to ni mogoče, je potrebno opraviti preračune za učinke pomembnih poslovnih dogodkov v odvisnih podjetjih, nastale v vmesnem obdobju, ki ne sme biti daljše od treh mesecev oz. odvisna podjetja sestavijo vmesne izvirne računovodske izkaze,
- je določena metoda prevedbe iz tuje valute, v kateri so predstavljeni izvorni računovodski izkazi odvisnih podjetij, v predstavitveno valuto obvladujočega podjetja (pri sredstvih in obveznostih do njihovih virov se uporabi srednji tečaj Banke Slovenije, pri prihodkih in odhodkih pa povprečni srednji tečaji, ki so veljali ob njihovem nastanku).

V praksi se pri prevajanju računovodskih izkazov, sestavljenih v tujih valutah, uporabi povprečni tečaj, če družba med poslovnim letom enakomerno ustvarja poslovne prihodke in odhodke, če pa je poslovanje sezonsko, bomo za prihodke uporabili povprečni tečaj obdobja (obdobji), v katerem (katerih) se ustvari pretežni del prihodkov, in smiselno drug tečaj za odhodke. V prevedenih računovodskih izkazih moramo izkazati tudi čisti dobiček ali čisto izgubo poslovnega leta, ki izhaja iz prevedenega izkaza poslovnega izida. V bilanci stanja torej izkažemo tečajno razliko, ki je posledica uporabe različnih tečajev, v posebni postavki v okviru kapitala. SRS 18.24 določa, da se ta razlika prenese v posebno postavko kapitala, in sicer v uskupinjevalni popravek kapitala (Vrankar, 2008, str. 188).

2.5.1.2. Sorazmerno uskupinjevanje

SRS 2006 predvidevajo uporabo sorazmernega konsolidiranja pri obračunavanju naložb v podjetja, obvladovana skupaj z drugimi lastniki. Podjetja pa morajo pri tem upoštevati MRS 31 – Deleži v skupnih podvigih in sicer točke od 31.30 do 31.45.

Bistvena značilnost metode sorazmernega konsolidiranja je, da se v skupino zajemajo posamezna sredstva in obveznosti ter prihodki in odhodki v deležu, ki je enak deležu obvladujočega podjetja v kapitalu skupaj obvladovanega podjetja. Uporabo te metode lahko utemeljimo z razlago, da je skupina dejavno udeležena pri upravljanju skupnega podjetja in tako tudi pri njegovem dobičku ali izgubi. Sorazmerna vključitev skupnega podjetja je primeren način za predstavitev gospodarske stvarnosti, torej povezanosti skupine s skupnim

podjetjem. Popolno konsolidiranje ne bi bilo primerno, ker na podjetje, ki ga skupina vodi skupaj z drugimi podjetji, ki niso v njej, ne moremo gledati kot na gospodarsko celoto skupine (Vrankar, 2008, str. 212).

Glede na MRS 31.34 lahko podjetje za uveljavitev sorazmernega uskupinjevanja uporabijo dve različni obliki poročanja in sicer:

- podvižnik lahko postavko za postavko združi svoj del vsakega od sredstev, obveznosti, prihodkov in odhodkov skupaj obvladovanega podjetja s podobnimi postavkami v svojih računovodskih izkazih. Primer združevanja: združi lahko svoj del zalog skupaj obvladovanega podjetja s svojimi zalogami in svoj del opredmetenih osnovnih sredstev skupaj obvladovanega podjetja s svojimi opredmetenimi osnovnimi sredstvi.
- vključevanje posameznih zaporednih postavk podvižnikovega dela sredstev, obveznosti, prihodkov in odhodkov skupaj obvladovanega podjetja v njegove računovodske izkaze. Primer: ločeno prikaz svojega dela kratkoročnih sredstev skupaj obvladovanega podjetja kot del svojih kratkoročnih sredstev ali pa ločen prikaz svojega dela v opredmetenih osnovnih sredstvih skupaj obvladovanega podjetja kot svoj del opredmetenih osnovnih sredstev.

Ne glede na izbiro oblike prikaza, gre za poročanje o povsem enakih zneskih dobička ali izgube ter o vsaki od glavnih skupin sredstev, obveznosti, prihodkov in odhodkov. Obe obliki sta po standardu sprejemljivi. Vendar pa standard v točki 31.35. določa, da ni ustrezno medsebojno pobotati katerihkoli sredstev ali obveznosti, tako da se odštejejo druge obveznosti ali sredstva, oziroma katerihkoli prihodkov ali odhodkov, tako da se odštejejo drugi odhodki ali prihodki, razen kadar obstaja zakonska pravica za pobotanje in pobotanje pomeni pričakovanje udenarjenja sredstev ali poravnave obveznosti.

2.5.1.3. Kapitalska metoda

Kapitalska metoda je v SRS 2006 opisana zelo skopo. Lahko se uporablja za vrednotenje naložb v pridružena podjetja, lahko pa tudi za vrednotenje naložb v skupaj obvladovana podjetja, če se ta ne konsolidirajo po sorazmerni metodi. MRS 31.40. dovoljuje, vendar ne priporoča uporabe kapitalske metode, ker sorazmerno uskupinjevanje bolje kaže bistvo in gospodarsko stvarnost podvižnikovega deleža v skupaj obvladovanem podjetju, torej obvladovanje podvižnikovega deleža v prihodnjih gospodarskih koristih.

Finančna naložba v pridruženo podjetje se po kapitalski metodi najprej pripozna po nabavni vrednosti, knjigovodska vrednost pa se poveča ali zmanjša, tako da se pripozna naložbenikov delež v dobičku ali izgubi podjetja, v katerem ima naložbenik pomemben vpliv, ki nastane po

datumu, ko je bila finančna naložba opravljena. Delež naložbenika v poslovnem izidu podjetja, v katero naložbi, se pripozna v poslovnem izidu naložbenika. Znesek, dobljen iz razdelitve čistega dobička podjetja, pa zmanjšuje knjigovodsko vrednost finančne naložbe. V primeru, da se spremeni naložbenikov sorazmerni delež v kapitalu podjetja v katero naložbi, je potrebno preračunati knjigovodske vrednosti, a te spremembe niso pripoznane v poslovnem izidu (MRS 28.11.).

2.6. Razkrivanje

Razkritja v računovodskem pomenu so vse razkrite informacije v letnih poročilih, razen tistih, ki so razkrite prek temeljnih računovodskih izkazov, torej razen vrednostnih podatkov, ki so prikazani že v samih obrazcih posameznih računovodskih izkazov. Razkritja se na te računovodske izkaze nanašajo oziroma jih dopolnjujejo.

Razkritja so lahko vrednostna, med katere sodijo na primer bolj podrobno prikazani podatki iz obrazcev računovodskih izkazov ali pa nevrednostna razkritja, ki pa so lahko opisi, dejstva kot, so predstavitev računovodskih usmeritev in ocen ali druge informacije, tudi kvalificirane v drugih, nedenarnih enotah, na primer številu zaposlenih. Lahko gre tudi za drug način prikaza podatkov, ki so že prikazani v posameznih računovodskih izkazih, na primer delnice po številu in nominalni vrednosti (Vezjak, 2002, str. 30).

Podjetja, ki niso zavezana k reviziji, morajo izpolniti manj zahtev glede razkrivanja v letnem računovodskem poročilu kot zavezanci k reviziji. Podjetja morajo upoštevati zahteve zapisane v Zakonu o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1) glede pojasnil k vrednostnim podatkom, ki jih izkazujejo v svojih računovodskih poročilih, ter nekatere zahteve slovenskih računovodskih standardov. Podjetja, ki so zavezana k reviziji, morajo poleg zakonskih zahtev upoštevati še zahteve posameznega standarda. SRS zahtevajo, da podjetje v svojem notranjem aktu opredelijo naravo in stopnjo pomembnosti. Ta zahteva pomeni, da naj si podjetje opredeli podlage za presojo pomembnosti, da lahko pripravlja računovodska poročila dosledno. Pomembnost zadeve je odvisna od okoliščin, v katerih podjetje posluje (Vezjak, 2008, str. 150-151).

Podjetja, ki so se s sklepi svojih skupščin zavezala k uporabi mednarodnih standardov računovodskega poročanja za dobo najmanj pet let, pa so dolžna glede razkritij upoštevati vse zahteve MSRP.

Priloga k izkazu mora vsebovati:

- pojasnila, ki so zahtevana v 69. členu ZGD-1 ter pojasnila in razkritja, ki so opredeljena v drugih členih osmega poglavja,
- pojasnila, ki jih zahteva SRS,

- pojasnila, ki jih zahteva MSRP.

2.6.1. Zakonsko opredeljena pojasnila

Vsa podjetja morajo v skladu z ZGD v svojih letnih poročilih v prilogi k računovodskim izkazom podati pojasnila, ki jih zahteva 69. člen ZGD-1 (2006), prav tako pa morajo podati tudi druge podatke in pojasnila, ki jih zahtevajo drugi členi 8. poglavja ZGD-1.

Vsebina in obseg pojasnil, ki jih mora podjetje razkriti po zakonu je odvisna od velikosti podjetja. Merila za razvrstitev podjetja v mikro, majhna, srednja in velika podjetja so opredeljena v 55. členu ZGD-1. Za razvrstitev družb v posamezno kategorijo mora družba izpolnjevati dve od zahtevanih meril na podlagi dveh zaporednih poslovnih let na bilančni presečni dan letne bilance stanja zadnjega poslovnega leta:

- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu,
- čisti prihodki od prodaje in
- vrednost aktive.

Tabela 1: Merila za razvrščanje družb po velikosti

	Mikro družba	Majhna družba	Srednja družba	Velika družba
Povprečno št. delavcev v poslovnem letu	Manj kot 10	Manj kot 50	Manj kot 250	Več kot 250
Čisti prihodki od prodaje	Manj kot 2 mio EUR	Manj kot 7,3 mio EUR	Manj kot 29,2 mio EUR	Več kot 29,2 mio EUR
Vrednost aktive	Manj kot 2 mio EUR	Manj kot 3,65 mio EUR	Manj kot 14,6 mio EUR	Več kot 14,6 mio EUR

Vir: ZGD-1, 2006.

Glede na 3. odstavek 69. člena ZGD-1 (2006) majhnim družbam v prilogi k izkazom ni treba razkriti ali pojasniti: podatkov iz 7. do 20. točke prvega odstavka tega člena in podatkov iz drugega stavka četrtega odstavka 66. člena tega zakona, vendar pa morajo podatke iz 9. in 10. točke prvega odstavka tega člena prikazati skupno za vse postavke obveznosti.

V skladu s 4. odstavkom 69. člena ZGD-1(2006) srednjim družbam v prilogi k izkazom ni treba razkriti podatkov iz 12. točke prvega odstavka tega člena. Pri javni objavi poslovnega poročila lahko dodatno opustijo podatke iz 7., 9. in 10. točke prvega odstavka tega člena ter podatke iz drugega stavka četrtega odstavka 66. člena tega zakona, vendar morajo podatke iz 9. in 10. točke prvega odstavka tega člena prikazati skupno za vse postavke obveznosti.

2.6.2. Dodatna pojasnila v skladu s SRS 3

Pri razkrivanju postavk bilance stanja in izkaza poslovnega izida mora podjetje upoštevati zahteve, ki so podane v poglavju D standarda SRS 24 – Oblike bilance stanja za zunanje poslovno poročanje in SRS 25 – Oblike izkaza poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje.

Pojasnila k izkazom morajo

- predstaviti informacije o podlagi za pripravo računovodskih izkazov in o posebnih računovodskih usmeritvah,
- razkriti informacije, ki so po standardih obvezne, vendar niso predstavljene v obrazcih računovodskih izkazov,
- podati dodatne informacije, ki niso predstavljene v obrazcih računovodskih izkazov, vendar so ključnega pomena za njihovo razumevanje, ter
- predstaviti informacije, kot jih zahteva 69. člen ZGD-1, ki opredeljuje vsebino priloge k izkazom.

V zvezi s finančnimi naložbami se razkrije (SRS 3.41):

- a) računovodska usmeritev za določanje njihove nabavne vrednosti ter kasnejše knjigovodske vrednosti, poštene vrednosti in odplačne vrednosti;
- b) pogostnost prevrednotovanja finančnih naložb zaradi prevrednotenja na pošteno vrednost in oslabitve pa tudi datum zadnjega prevrednotenja dolgoročnih finančnih naložb ter sodelovanje neodvisnega ocenjevalca pri tem;
- c) gibanje prevrednotovalnega popravka kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami ter prevrednotovalnih finančnih prihodkov in odhodkov v tej zvezi pa tudi
- d) znesek prevrednotovalnega popravka kapitala, prenesen neposredno v preneseni čisti dobiček ali odstranjen iz njega.

Bistveno za računovodsko obravnavanje je namen podjetja, zakaj prosta denarna sredstva preusmeri v eno od oblik finančnih naložb. Prav zaradi tega so pomembna ustrezna razkritja in njihov vpliv. Poleg zgoraj omenjenih razkritij, mora podjetje razkriti še:

- Naravo razmerja med obvladujočim in posameznim odvisnim podjetjem, v katerem obvladujoče podjetje neposredno ali prek odvisnih podjetij nima več kot polovico glasovalne moči. Poleg tega je potrebno razkritje, zakaj posamezno odvisno podjetje ni uskupinjeno.
- Podjetje podvižnik mora za skupaj obvladovana podjetja, v katera so naložene dolgoročne finančne naložbe, razkriti svoj del kapitalskih deležev. Prav tako mora razkriti vse svoje obveze v zvezi s svojimi deleži v skupnih podvigih in svoj del obvez v zvezi s kapitalom skupaj obvladovanih podjetij, ki jih je prevzelo skupaj z drugimi podvižniki ali pa samo.
- Izpostavljenost različnim vrstam tveganja.
- Obseg in vrsto finančnih instrumentov za varovanje pred tveganjem.
- V plačilo zapadlih, pa še ne udenarjenih naložbah.

- Za vsako vrsto finančnih naložb se razkrivajo informacije o njihovi pošteni vrednosti. Če poštene vrednosti ni mogoče ugotoviti dovolj zanesljivo, se to razkrije skupaj z informacijami o glavnih značilnostih posamezne vrste finančnih naložb.

2.6.3. Razkrivanje po MSRP

Odbor za mednarodne računovodske standarde je avgusta 2005 izdal standard MSRP 7, *Finančni instrumenti: razkritja*, da bi uredil razkrivanje obvladovanja tveganja in finančnih instrumentov ter s tem poskrbel za večjo preglednost. MSRP 7 tako uporabnikom omogoča, da ocenijo pomen finančnih instrumentov za finančni položaj organizacije in njeno uspešnost. Standard velja za vse organizacije, ki poročajo v skladu z MSRP v finančnih obdobjih od vključno 1. januarja 2007 dalje. MSRP 7 vpeljuje številne nove in obsežne zahteve po razkritjih, kot na primer zagotavljanje kvantitativnih podatkov o izpostavljenosti finančnemu tveganju, pripravo analize občutljivost za vsako vrsto tržnega tveganja in številne druge zahteve.

Stopnja potrebnega razkritja bo odvisna od obsega uporabe finančnih instrumentov v organizaciji in od izpostavljenosti organizacije finančnemu tveganju. Kvantitativna razkritja bodo morala temeljiti na informacijah, ki bodo v organizaciji na voljo ključnim članom posloводства.

MSRP 7 v 6. točki od podjetij zahteva, da razvrsti finančne instrumente v razrede, ki ustrezajo naravi razkritih informacij in upoštevajo značilnosti finančnih instrumentov. Taki razredi se razlikujejo od kategorij finančnih instrumentov, ki jih določa MRS 39 – Finančni instrumenti: Pripoznanje in merjenje. Po MSRP 7 podjetje pri določanju razredov finančnih instrumentov loči instrumente, ki se merijo po odplačani vrednosti, od instrumentov, ki se merijo po pošteni vrednosti. Vse ostale instrumente, ki so zunaj uporabe tega MSRP, pa razkrije ločeno kot en razred ali več razredov (Horvat, 2006, str. 105).

Podjetje se lahko samo odloči o stopnji pomembnosti razkritij. Pomembno je, da se vzpostavi ravnovesje med preobremenitvijo računovodskih izkazov s preveč podrobnimi podatki, ki kot taki ne pomagajo uporabnikom računovodskih izkazov, in zmanjšanjem pomena pomembnih informacij zaradi preobsežnega združevanja. Podjetje na primer ne sme zmanjšati pomena pomembnih informacij tako, da jih vključi v veliko količino nepomembnih podrobnosti. Podjetje podobno ne sme razkriti informacij, ki so tako združene, da zmanjšajo pomen pomembnih razlik med posameznimi transakcijami ali povezanimi tveganji.

MSRP 7 tudi določa, da podjetje razkrije informacije, ki uporabnikom računovodskih izkazov omogočajo, da ovrednotijo pomen finančnih instrumentov za njegovo finančno stanje in dosežke. Na primer, če podjetje določi finančno obveznost po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, MSRP od njega zahteva, da razkrije znesek sprememb poštene vrednosti

finančne obveznosti, ki jo je mogoče pripisati spremembam kreditnega tveganja obveznosti. Ta znesek podjetje določi kot znesek sprememb poštene vrednosti obveznosti, ki je ni mogoče pripisati spremembam tržnih pogojev, ki povzročajo tržno tveganje. Če so edine spremembe tržnih pogojev, ki so pomembne za obveznost, spremembe opazovane (normne) obrestne mere, se lahko ta znesek oceni na naslednji način:

- a) Podjetje najprej izračuna notranjo stopnjo donosa obveznosti na začetku obdobja z uporabo opazovane tržne cene obveznosti in pogodbenih denarnih tokov na začetku obravnavanega obdobja. Od dobljene stopnje donosa odšteje opazovano (normno) obrestno mero na začetku obdobja, da dobi notranjo stopnjo donosa, specifično za instrument.
- b) Podjetje nato izračuna sedanjo vrednost denarnih tokov, povezanih z obveznostjo, z uporabo pogodbenih denarnih tokov obveznosti na koncu obdobja, in diskontno stopnjo, enako vsoti opazovane (normne) obrestne mere na koncu obdobja in notranje stopnje donosa.
- c) Razlika med opazovano tržno ceno obveznosti na koncu obdobja in izračunano sedanjo vrednostjo, je sprememba poštene vrednosti, ki je ni mogoče pripisati spremembam opazovane (normne) obrestne mere. Dobljeni znesek je znesek, ki ga je treba razkriti.

MSRP 7 v 21. členu določa razkritje podlage za merjenje, ki so bile uporabljene za sestavljanje računovodskih izkazov, in drugih uporabljenih računovodskih usmeritev, ki so pomembne za razumevanje računovodskih izkazov. Taka razkritja lahko vključujejo:

1. kriterij za označevanje, ob začetnem pripoznanju, finančnih sredstev ali finančnih obveznosti kot sredstvo ali obveznosti po poštenu vrednosti skozi poslovni izid,
2. sodilo za označevanje finančnih sredstev kot sredstev, razpoložljivih za prodajo,
3. dejstvo ali so običajni nakupi in prodaje finančnih sredstev upoštevani na datum trgovanja ali na datum plačila,
4. sodilo za uporabo rezervnega računa za zmanjšanje knjigovodske vrednosti finančnih sredstev, oslabljenih zaradi kreditnih izgub,
5. način, kako se določi čisti dobiček ali čista izguba za vsako kategorijo finančnih instrumentov,
6. sodila, ki jih podjetje uporablja, da ugotovi obstoj objektivnih dokazov, da je nastala izguba zaradi oslabitve.

2.6.3.1. Narava in obseg tveganj

Tveganje pomeni možnost izgube, nastale zaradi enega ali več dogodkov, ki lahko negativno vpliva na doseganje ciljev podjetja. Tveganje se nanaša ne samo na občutljivost za negativna gibanja, temveč tudi na pripravljenost za pozitivna gibanja (Vežjak, 2008, str. 154).

Poslovna tveganja lahko načeloma delimo na:

- splošna tveganja: npr. tveganje neizpolnitve obveznosti nasprotne stranke

- operativna tveganja: npr. pravno, okoljsko, informacijsko, tehnološko tveganje
- finančna tveganja: gre za tveganja, katerih dejavniki so finančne mere (npr. obrestna mera in devizni tečajji). Gre za dejavnike, ki lahko oslabijo sredstva ali okrepijo dolgove podjetja. Finančni inštrumenti, s katerimi lahko varujemo tveganju izpostavljene finančne inštrumente, pa so inštrumenti za varovanje (Peterlin, 2004a, str. 96).

MSRP 7 opredeljuje, da morajo podjetja razkriti informacije, ki uporabnikom računovodskih izkazov omogočajo, da ovrednotijo naravo in obseg tveganja iz finančnih inštrumentov, ki jim je podjetje izpostavljeno na datum poročanja. Vrste tveganj, ki jih mora podjetje razkriti, so tržno tveganje, kreditno tveganje in likvidnostno tveganje (MSRP 7 – Priloga A).

Tržno tveganje je tveganje, da bo poštena vrednost prihodnjih denarnih tokov finančnega inštrumenta nihala zaradi sprememb tržnih cen. Tržno tveganje je sestavljeno iz treh vrst tveganja:

1. Valutno tveganje – tveganje, da bo poštena vrednost prihodnjih denarnih tokov finančnega inštrumenta nihala zaradi sprememb deviznih tečajev.
2. Tveganje sprememb obrestne mere – tveganje, da bo poštena vrednost prihodnjih denarnih tokov finančnega inštrumenta nihala zaradi sprememb obrestnih mer.
3. Tveganja spremembe drugih cen - tveganje, da bo poštena vrednost prihodnjih denarnih tokov finančnega inštrumenta nihala zaradi sprememb tržnih cen (brez sprememb, povezanih s tveganjem obrestne mere ali valutnim tveganjem).

Kreditno tveganje je tveganje, da bo ena stranka pogodbe, ki ureja finančni inštrument, drugi stranki povzročila finančno izgubo zaradi neizpolnitve obveznosti.

Likvidnostno tveganje je tveganje, da bo podjetje naletelo na težave pri izpolnjevanju obvez, povezanih s finančnimi inštrumenti.

3. Praktična predstavitev knjiženja delnic in obveznic po SRS

V tem poglavju je predstavljeno računovodsko obravnavanje in učinki knjiženj finančnih naložb v delnice in obveznice glede na to v katero skupino jih razvrstimo ob začetnem pripoznanju. Namen primera je prikaz knjiženja in razlik med učinki pripoznanja delnic oz. obveznic glede na to, v katero skupino jih razvrstimo.

Po SRS 3.7. lahko finančne naložbe v delnice pripoznamo kot:

- finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida,
- finančne naložbe, razpoložljive za prodajo,

naložbe v obveznice pa lahko razvrstimo kot:

- finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida,
- finančne naložbe, razpoložljive za prodajo,

- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo.

Vsi zgledi so zaradi lažje ponazoritve prilagojeni diplomskemu delu, podatki pa so izmišljeni. Glede na to v katero skupino je razvrščena finančna naložba, so prikazane knjižbe in učinki na računovodske izkaze v odvisnosti od rasti oz. padanja njihove vrednosti, odtujitve naložb in vplivov udeležbe pri dobičku (dividende in obresti).

3.1. Finančne naložbe v delnice

Finančne naložbe v delnice lahko po SRS 2006 razporedimo v dve različni skupini in sicer v skupino naložb izmerjeno po pošteni vrednosti prek poslovnega izida ali v skupino naložb, razpoložljivih za prodajo.

Za prikaz računovodskega obravnavanja naložbe bom uporabljala naslednje predpostavke:

- gre za hipotetično naložbo v delnico ABC
- gre za naložbo v eno delnico, zato ni potrebe po uporabi metod razbremenjevanja zalog (podjetje lahko izbira med metodo FIFO, LIFO ali metodo povprečnih cen)
- vsi vrednostni podatki so izmišljeni
- upošteva se dve varianti tečaja ob odtujitvi: pri varianti 1 je prodajna vrednost delnice nad nakupno ceno, pri varianti 2 pa je prodaja pod nakupno ceno.

3.1.1. Izhodiščni podatki za delnico ABC in primerjava učinkov na računovodske izkaze

Družba zabeleži naslednje dogodke in stroške posla v zvezi s posedovanjem delnice ABC:

Dogodki:

1. nakup vrednostnega papirja po tečaju 933,56 eura
2. 1. presečni datum (prevrednotenje)
3. 2. presečni datum (prevrednotenje)
- 4a. varianta 1: prodaja nad nakupno ceno
- 4b. varianta 2: prodaja pod nakupno ceno

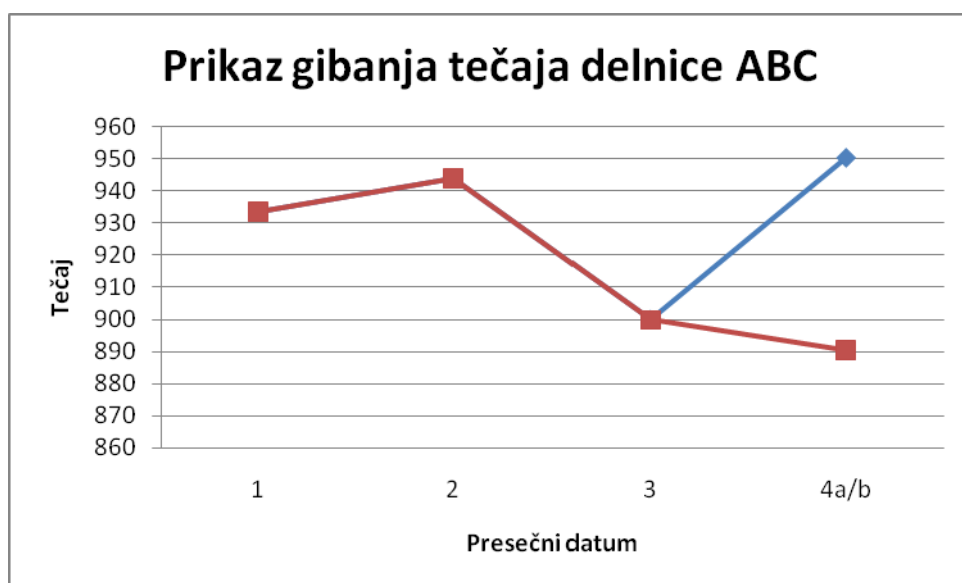
Stroški posla:

1. Provizija KDD: 2 eura
2. Provizija posrednika : 1 euro

Tabela 2: Gibanje tečaja delnice ABC

Oznaka delnice	Dogodek	Tečaj (v EUR)	Gibanje
ABC	1	933,56	●
ABC	2	943,89	▲
ABC	3	899,88	▼
ABC	4a	950,17	▲
ABC	4b	890,50	▼

Slika 2: Grafični prikaz gibanja tečajev delnice ABC na bilančne presečne datume

Vir: Tabela 2.

Finančna naložba, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida

Povzetek najpomembnejših pravil računovodenja finančnih naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida (Odar, 2006a, str. 109-110):

1. Družbe bodo praviloma izbrale pripoznanje z upoštevanjem datuma trgovanja (menjave).
2. Stroški posla, ki izhajajo neposredno iz nakupa finančne naložbe, se takoj pripoznajo kot stroški.
3. Prerazvrstitev finančnih naložb ni možna (družba lahko tako finančno naložbo proda kadarkoli).
4. Na vsak bilančni presečni dan je take naložbe potrebno izmeriti po pošteni vrednosti. To je praviloma cena finančne naložbe na delujočem trgu. Družbe praviloma z vrednotenjem ne bodo nikoli ugotavljale poštene vrednosti.
5. Dobiček ali izguba iz spremembe poštene vrednosti se pripozna v poslovnem izidu prek finančnih prihodkov ali odhodkov.
6. Prejete dividende in deleži v dobičku povečujejo finančne prihodke.

7. Tečajne razlike iz finančnih naložb se poračunavajo s poslovnim izidom.
8. Obresti iz finančnih naložb se poračunavajo s poslovnim izidom.

Primer 1: Razvrstitev finančne naložbe (delnica) po pošteni vrednosti prek poslovnega izida

Družba je na borzi kupi delnico ABC po vrednosti 933,56 eura. Vsi stroški posla so znašali 3 eure. Družba je izbrala pripoznanje z upoštevanjem datuma trgovanja. Na bilančni presečni datum je cena delnice 943,89 eura. V zgledu je prikazan tudi primer (zap. št. 5), če je poštena vrednost delnic na bilančni presečni dan 899,88 eura.

Tabela 3: Način knjiženja finančne naložbe v delnico ABC iz primera 1

Zap. št.	Opis knjižbe	Konto	V breme	V dobro
1	Nakup delnice	177 285	933,56	933,56
2	Stroški posla	419 285	3,00	3,00
3	Plačilo	285 110	936,56	936,56
4	Preračun delnice na večjo pošteno vrednost	177 778	10,33	10,33
5	Preračun delnice na manjšo pošteno vrednost	177 747	(33,68) 33,68	

V primeru, da je poštena vrednost delnice na bilančni presečni datum večja od nakupne vrednosti, družba pripozna finančne prihodke v višini 10,33 eura. Za finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida je značilno, da stroški posla neposredno bremenijo poslovni izid obdobja, v katerem so nastali. Celoten dobiček, izkazan v poslovnem izidu, je 7,33 eura. V tabeli 3 je pod zaporedno številko 5 prikazan tudi vpliv na poslovni izid in pošteno vrednost delnice v primeru, da je vrednost delnice pod nakupno vrednostjo na bilančni presečni datum. V tem primeru družba pripozna finančne odhodke v višini 33,68 eura. Celotna izguba, izkazana v poslovnem izidu, je 36,68 eura.

Iz primera je razvidno, da družba preko prevrednotenja naložbe pripozna finančne prihodke oziroma finančne odhodke preko poslovnega izida, ki ne zagotavljajo denarnega toka iz ugotovljene razlike med tečaji. Prevrednotovalni finančni prihodki oziroma odhodki so v tem primeru pokazatelj pravilne odločitve družbe o investiranju v delnico.

Primer 1a: Razvrstitev finančne naložbe (naložba v delnico) po pošteni vrednosti prek poslovnega izida

Družba je na borzi kupi delnico ABC po vrednosti 933,56 eura. Vsi stroški posla so znašali 3 eure. Družba je izbrala pripoznanje z upoštevanjem datuma trgovanja. Družba se je odločila, da bo to naložbo razvrstila med dolgoročne naložbe. Na prvi bilančni presečni datum je cena delnice 943,89 eura, na drugi presečni datum pa je poštena vrednost delnic na bilančni presečni dan 899,88 eura. Družba se nato odloči in delnico proda po vrednosti 950,17 eura. Pod zaporedno številko 7 je prikazan primer, če družba proda delnico po 890,50 eura.

Tabela 4: Način knjiženja finančne naložbe v delnico ABC iz primera 1a

Zap. št.	Opis knjižbe	Konto	V breme	V dobro
1	Nakup delnice	067 285	933,56	933,56
2	Stroški posla	419 285	3,00	3,00
3	Plačilo	285 110	936,56	936,56
4	Prevrednotenje delnice na pošteno vrednost (943,89 EUR)	067 778	10,33	10,33
5	Prevrednotenje delnice na pošteno vrednost (899,88 EUR)	067 747	(44,01) 44,01	
6	Prodaja delnice po 950,17 EUR	165 067 778	950,17	899,88 50,29
7	Prodaja delnice po 890,50 EUR	165 067 747	890,50 9,38	899,88

Naložba v delnico, ki se proda pod nabavno vrednostjo, je slaba naložba. Kljub temu pa je lahko v računovodskih izkazih na vmesne presečne datume zaradi ugodnega gibanja tečaja izkazana kot dobra naložba, kar se vidi v finančnih prihodkih.

Finančna naložba, razpoložljiva za prodajo

Povzetek najpomembnejših pravil računovodenja med za prodajo razpoložljivih finančnih sredstev (Odar, 2006a, str. 119):

1. Družbe za finančne naložbe, ki jih razvrstijo med za prodajo razpoložljiva finančna sredstva in izmerijo po pošteni vrednosti, praviloma izberejo pripoznavanje z upoštevanjem datuma trgovanja (menjave).
2. Družbe za finančne naložbe, ki jih razvrstijo med za prodajo razpoložljiva finančna sredstva in izmerijo po odplačani vrednosti, praviloma izberejo pripoznavanje z upoštevanjem datuma poravnave (plačila).

3. Stroški posla se pripišejo k finančni naložbi.
4. Prerazvrstitev take finančnih naložb v druge skupine ni možna.
5. Na vsak bilančni presečni dan je take naložbe potrebno izmeriti po pošteni vrednosti. To je praviloma cena finančne naložbe na delujočem trgu. Dobiček ali izguba iz spremembe poštene vrednosti se pripozna v presežku iz prevrednotenja, zato je ta lahko tudi negativen.
6. Prejete dividende in deleži v dobičku povečujejo finančne prihodke.
7. Tečajne razlike iz za prodajo razpoložljivih finančnih sredstev, ki so denarne postavke (npr. obveznice), se pripoznajo v poslovnem izidu. Za finančne naložbe, izmerjene po nabavni vrednosti, se tečajne razlike ne ugotavljajo. Tečajne razlike drugih finančnih naložb v tej skupini se pripoznavajo v presežku iz prevrednotenja.
8. Obresti se poračunavajo s poslovnim izidom.
9. Če obstajajo nepristranski dokazi o oslabitvi finančne naložbe, je treba finančno naložbo prevrednotiti zaradi oslabitve.
10. Izguba zaradi oslabitve se najprej poračuna s presežkom iz prevrednotenja.
11. Izguba zaradi oslabitve za kapitalske inštrumente, ki so izkazani po nabavni vrednosti, se ne more razveljaviti.

Primer 2: Razvrstitev finančne naložbe med za prodajo razpoložljiva finančna sredstva

Družba je na borzi kupi delnico ABC po vrednosti 933,56 eura. Ni je kupila zaradi prodaje in doseganja dobičkov iz razlike v ceni, ampak jo namerava posedovati daljše obdobje. Vsi stroški posla so znašali 3 eure. Družba je izbrala pripoznanje z upoštevanjem datuma trgovanja (menjave) in razvrstila delnico med za prodajo razpoložljiva finančna sredstva. Na bilančni presečni datum je cena delnice 943,89 eura. V zgledu je prikazan tudi primer (zap. št. 5), če je poštena vrednost delnic na bilančni presečni dan 899,88 eura.

Tabela 5: Način knjiženja finančne naložbe v delnico ABC iz primera 2

Zap. št.	Opis knjižbe	Konto	V breme	V dobro
1	Nakup delnic	068 285	933,56	933,56
2	Stroški posla	068 285	3,00	3,00
3	Plačilo	285 110	936,56	936,56
4	Preračun delnic na večjo pošteno vrednost	068 954	7,33	7,33
5	Preračun delnic na manjšo pošteno vrednost	068 954	(36,68) 36,68	

Za finančne naložbe, razpoložljive za prodajo, je značilno, da se stroški posla vkalkulirajo v začetno vrednost delnice. Na vsak bilančni presečni datum je potrebno prevrednotiti finančne naložbe v delnice, ki jih podjetje razporedi v skupino razpoložljivih za prodajo, dobički ali izgube pa se pripoznajo v kapitalu v postavki pozitivni prevrednotovalni popravek oziroma negativni prevrednotovalni popravek. Finančni prihodek oziroma odhodek, kot razlika med knjigovodsko vrednostjo in prodajno vrednostjo, se v izkazu poslovnega izida pripozna šele ob prodaji delnice, kar je prikazano v primeru 2a.

Primer 2a: Razvrstitev finančne naložbe med za prodajo razpoložljiva finančna sredstva

Družba je na borzi kupi delnico ABC po vrednosti 933,56 eura. Ni je kupila zaradi prodaje in doseganja dobičkov iz razlike v ceni, ampak jo namerava posedovati daljše obdobje. Vsi stroški posla so znašali 3 eure. Družba je izbrala pripoznanje z upoštevanjem datuma trgovanja (menjave) in razvrstila delnico med za prodajo razpoložljiva finančna sredstva. Na prvi bilančni presečni datum je cena delnice 943,89 eura, na naslednji bilančni presečni datum pa cena pade na 899,88 eura. Družba se nato odloči in delnico proda po vrednosti 950,17 eura. Pod zaporedno številko 7 je prikazan primer, če družba proda delnico po 890,50 eura.

Tabela 6: Način knjiženja finančne naložbe v delnico ABC iz primera 2a

Zap. št.	Opis knjižbe	Konto	V breme	V dobro
1	Nakup delnice	068 285	933,56	933,56
2	Stroški posla	068 285	3,00	3,00
3	Plačilo	285 110	936,56	936,56
4	Prevrednotenje delnice na pošteno vrednost (943,89 EUR)	068 954	7,33	7,33
5	Prevrednotenje delnice na pošteno vrednost (899,88 EUR)	068 954	(44,01) 44,01	
6	Prodaja delnice po 950,17 EUR	165 068 954 778	950,17	899,88 36,68 13,61
7	Prodaja delnice po 890,50 EUR	165 068 954 747	890,50	899,88 36,68
			46,06	

Tabela 7: Primerjava učinkov na računovodske izkaze glede na razvrstitev finančne naložbe

Tabela 7a	Finančna naložba	
	Izmerjena po pošteni vrednosti prek IPI	Razpoložljiva za prodajo
Učinki na računovodske izkaze v obdobju posedovanja (prodaja nad nabavno vrednostjo)		
Finančni prihodki	60,62	13,61
Skupni prihodki	60,62	13,61
Finančni odhodki	44,01	0
Skupni odhodki	47,01	0

Tabela 7b	Finančna naložba	
	Izmerjena po pošteni vrednosti prek IPI	Razpoložljiva za prodajo
Učinki na računovodske izkaze v obdobju posedovanja (prodaja pod nabavno vrednostjo)		
Finančni prihodki	10,33	0
Skupni prihodki	10,33	0
Finančni odhodki	53,39	46,06
Skupni odhodki	56,39	46,06

Vir: Tabela 4 in 6.

Tabela 7 prikazuje finančne prihodke in finančne odhodke glede na to, v katero skupino finančnih naložb razvrstimo naložbo v delnico. Za finančne naložbe, razpoložljive za prodajo, je značilno, da se pripoznajo prihodki ali odhodki samo v trenutku, ko se odločimo, da bomo naložbo prodali. Prevrednotenje naložb na različne presečne datume pa bo vplivala samo na postavko kapitala v obliki pozitivnega ali negativnega prevrednotovalnega popravka. Medtem, ko je značilno za naložbo, izmerjeno po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, da prevrednotenje naložbe vpliva na višino finančnih prihodkov ali odhodkov in s tem na višino dobička. Vendar pa tako ugotovljeni finančni prihodki in odhodki med obdobjem nabave in prodaje ne zagotavljajo denarnega toka iz tečajne razlike v izkazani višini. Prevrednotovalni finančni prihodki oziroma odhodki so samo pokazatelj pravilne odločitve o investiranju v določeno delnico.

Tabela 8: Realiziran kapitalski dobiček/izguba ob odtujitvi delnice po tečaju iz dogodka 4a/b

Realiziran kapitalski dobiček oziroma izguba ob odtujitvi	Finančna naložba	
	Izmerjena po pošteni vrednosti prek IPI	Razpoložljiva za prodajo
Finančni dobiček	16,61	13,61
Skupni dobiček	13,61	13,61
Finančna izguba	43,06	46,06
Skupna izguba	46,06	46,06

Vir: Tabela 4 in 6.

Iz tabele 8 je razvidno, da je razlika med finančnim dobičkom oziroma finančno izgubo posledica upoštevanja stroškov posla v vrednosti naložbe. V primeru ko naložbo razporedimo med sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, stroške posla ne vštujemo v začetno pripoznano vrednost delnice, ampak v celoti bremenijo poslovne odhodke.

3.1.2. Knjigovodsko obravnavanje prejetih dividend

Dividende za kapitalske inštrumente se pripoznajo v poslovnem izidu, ko podjetje pridobi pravico do plačila (SRS 3.22.)

Primer 3: Knjigovodsko obravnavanje prejetih dividend

Skupščina družbe ABC je sprejela sklep, pa bo imetnikom delnic izplačala 10 eurov dividend na delnico.

Tabela 9: Knjiženje prihodkov iz dividend podjetja ABC

Zap. št.	Opis knjižbe	Konto	V breme	V dobro
1	Obvestilo o dividendah	151	10,00	
		778		10,00
2	Izplačilo dividend	110	10,00	
		151		10,00

Podjetje bo na podlagi sklepa skupščine o razdelitvi bilančnega dobička vknjižilo finančne prihodke v višini prejetih dividend. Ti finančni prihodki nimajo vpliva na knjigovodsko vrednost delnic.

3.2. Finančne naložbe v obveznice

Finančne naložbe v obveznice lahko po SRS 2006 razporedimo v dve različni skupini in sicer v skupino naložb, izmerjeno po pošteni vrednosti prek poslovnega izida ali v skupino naložb, razpoložljivih za prodajo. V nadaljevanju bom prikazala, kakšni so učinki na računovodske izkaze glede na metodo razvrstitve finančne naložbe. Tudi za obveznice veljajo ista pravila računovodenja finančnih naložb kot za delnice, podana v poglavju 3.1.1..

Za prikaz računovodskega obravnavanja naložbe bom uporabljala naslednje predpostavke:

- gre za hipotetično naložbo v obveznico XYZ
- gre za naložbo v eno obveznico, zato ni potrebe po uporabi metod razbremenjevanja zaloga (podjetje lahko izbira med metodo FIFO, LIFO ali metodo povprečnih cen)
- vsi vrednostni podatki so izmišljeni
- upošteva se dve varianti tečaja ob odtujitvi: pri varianti 1 je prodajna vrednost delnice nad nakupno ceno, pri varianti 2 pa je prodaja pod nakupno ceno.

3.2.1. Izhodiščni podatki za obveznico XYZ in primerjava učinkov na računovodske izkaze

Družba zabeleži naslednje dogodke in stroške posla v zvezi s posedovanjem obveznice XYZ:

Dogodki:

1. nakup obveznice po tečaju 500,00
2. 1. presečni datum (prevrednotenje)
3. 2. presečni datum (prevrednotenje)
- 4a. varianta 1: prodaja nad nakupno ceno
- 4b. varianta 2: prodaja pod nakupno ceno

Pogoji pod katerimi je bila obveznica izdana:

- nominalna vrednost obveznice: 500 eurov
- obresti: 6%
- izračun obresti: linearno
- ročnost: 10 let
- provizija KDD: 0,5 eura
- provizija posrednika : 0,25 eura

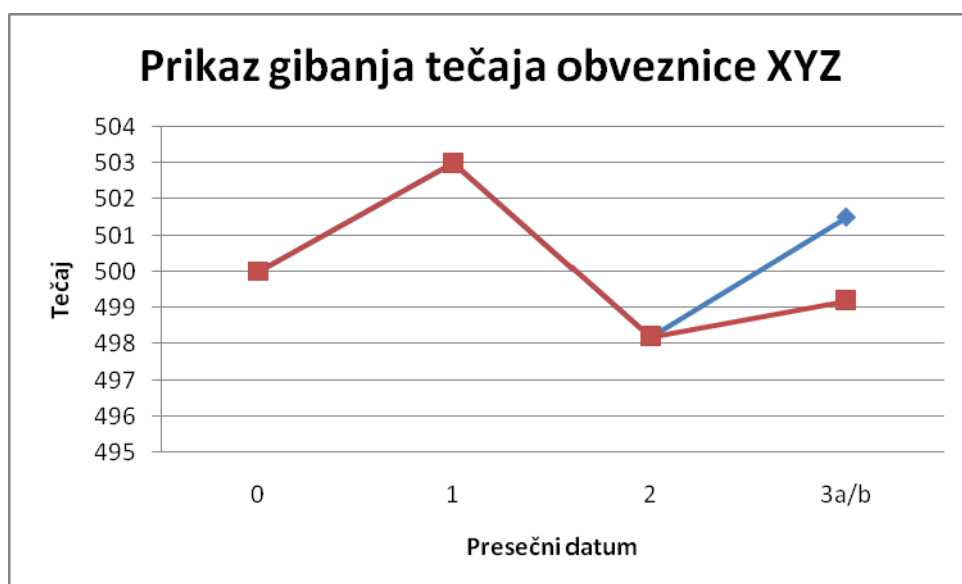
Tabela 10: Gibanje tečaja obveznice XYZ

Oznaka delnice	Dogodek	Tečaj (v EUR)	Gibanje
XYZ	0	500,00	●
XYZ	1	503,00	▲
XYZ	2	498,20	▼
XYZ	3a	501,50	▲
XYZ	3b	499,20	●

Tabela 11: Amortizacijski načrt obveznice XYZ

Presečni datum	Glavnica	Obračunane obresti	Denarni tok
0	500	0	0
1	500	30	30
2	500	30	30
3	500	30	30
4	500	30	30
5	500	30	30
6	500	30	30
7	500	30	30
8	500	30	30
9	500	30	30
10	500	30	530

Slika 3: Grafični prikaz gibanja tečajev obveznice XYZ na bilančne presečne datume

Vir: Tabela 10.

Primerjava učinkov knjiženja obveznice na računovodske izkaze

V nadaljevanju so prikazani samo učinki knjiženja na računovodske izkaze, saj so knjižbe podobne kot v primeru obravnavanja delnic. Razlika je le v tem, da nakup obveznice knjižimo na temeljni konto 182 oziroma 0750, če gre za dolgoročno naložbo.

Tabela 12: Primerjava učinkov na računovodske izkaze glede na razvrstitev finančne naložbe

Tabela 12a	Finančna naložba	
	Izmerjena po pošteni vrednosti prek IPI	Razpoložljiva za prodajo
Učinki na računovodske izkaze v obdobju posedovanja (prodaja nad nabavno vrednostjo)		
Finančni prihodki	6,30	0,75
Skupni prihodki	6,30	0,75
Finančni odhodki	4,80	0
Skupni odhodki	5,55	0

Tabela 12b	Finančna naložba	
	Izmerjena po pošteni vrednosti prek IPI	Razpoložljiva za prodajo
Učinki na računovodske izkaze v obdobju posedovanja (prodaja pod nabavno vrednostjo)		
Finančni prihodki	4,00	0
Skupni prihodki	4,00	0
Finančni odhodki	4,80	1,55
Skupni odhodki	5,55	1,55

Tabela 12c	Finančna naložba	
	Izmerjena po pošteni vrednosti prek IPI	Razpoložljiva za prodajo
Realiziran kapitalni dobiček oziroma izguba ob odtujitvi		
Finančni dobiček	1,50	0,75
Skupni dobiček	0,75	0,75
Finančna izguba	0,80	1,55
Skupna izguba	1,55	1,55

Vir: Tabela 10.

Podjetje verjetno v praksi ne bo razporedilo obveznice v to skupino naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, saj naj bi obveznico posedovali dolgoročno. Kljub temu pa je taka situacija mogoča v primeru, da podjetja poročajo npr. četrletno. Primer učinkov knjiženja na računovodske izkaze je prikazan v tabeli 12a in 12b. Ne glede na doseženo razliko med nakupno in prodajno ceno, se prav tako kot pri delnicah, na vse

presečne bilančne datume ustvarjajo prevrednotovalni finančni prihodki in odhodki. Prav tako stroški posla neposredno bremenijo poslovni izid obdobja, v katerem so nastali.

Tudi računovodsko obravnavanje obveznic, kot naložbe razpoložljive za prodajo, je enako kot pri delnicah, razpoložljivih za prodajo. Stroški posla povečujejo nabavno vrednost obveznice. Dobiček ali izguba iz prevrednotenja se na presečni bilančni datum odraža v bilanci stanja preko kapitala v postavki pozitivni oziroma negativni prevrednotovalni popravek. Naložba ima vpliv na izkaz poslovnega izida le v trenutku, ko pride do prodaje naložbe. Ta je enaka razliki med nabavno vrednostjo, povečano za stroške posla, in prodajno vrednostjo oziroma realiziranim prevrednotovalnim dobičkom ali izgubo, kar je razvidno iz rezultata v tabeli 12a in 12b.

3.2.2. Knjigovodsko obravnavanje prejetih obresti

Obresti na podlagi obveznic, ki jih podjetje prejme, predstavljajo donos naložbe in se obravnavajo kot finančni prihodki.

Primer 4: Knjigovodsko obravnavanje prejetih obresti

Družba je na podlagi amortizacijskega načrta kupljene obveznice XYZ, upravičena do obresti v višini 30 eurov.

Tabela 13: Knjiženje prihodkov iz obresti podjetja XYZ

Zap. št.	Opis knjižbe	Konto	V breme	V dobro
1	Obresti	0751 778	30,00	30,00

3.3. Finančne naložbe v obveznice z namenom posedovanja do zapadlosti

Družba bo obveznice razvrstila med finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo, če jo namerava in zmore posedovati do zapadlosti v plačilo.

Povzetek najpomembnejših pravil računovodenja finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo (Odar, 2006a, str. 115):

1. Družbe bodo za finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo in izmerjene po odplačani vrednosti izbrale pripoznanje z upoštevanjem datuma poravnave (plačila).
2. Gre za dolgovni finančni inštrument.
3. Stroški posla se pripišejo finančni naložbi.
4. Finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo se izmerijo po odplačani vrednosti. To je znesek, s katerim se finančno sredstvo izmeri ob začetnem pripoznanju, zmanjšan za

odplačilo glavnice, povečan oziroma zmanjšan (po metodi efektivnih obresti) za nabrano odplačilo razlike med začetnim in v plačilo zapadlim zneskom ter zmanjšan (neposredno ali s preračunom na kontu popravka vrednosti) zaradi oslabiljenosti ali neudelarljivosti.

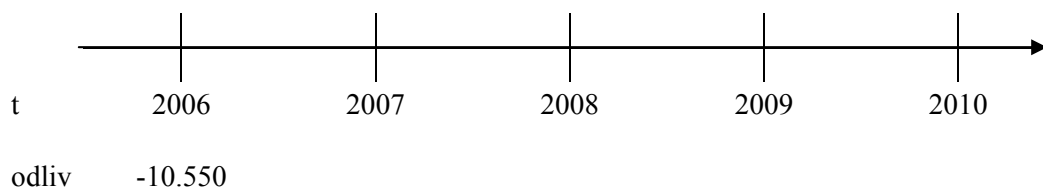
5. Če obstajajo nepristranski dokazi, da je prišlo do izgube zaradi oslabilitve pri finančnih naložbah v posesti do zapadlosti v plačilo, izkazanih po odplačani vrednosti, se znesek izgube izmeri kot razlika med knjigovodsko vrednostjo sredstva in sedanjo vrednostjo pričakovanih prihodnjih denarnih tokov (razen prihodnjih kreditnih izgub, ki še niso nastale), ki so razobresteni (diskontirani) po izvorni efektivni obrestni meri finančnega sredstva. Knjigovodsko vrednost sredstva je treba zmanjšati bodisi neposredno bodisi z uporabo konta popravka vrednosti. Vrednost izgube je treba pripoznati v poslovnem izidu.
6. Če se v naslednjem obdobju znesek izgube zaradi oslabilitve zmanjša in če je mogoče zmanjšanje nepristransko povezati z dogodkom, ki je nastalo po pripoznanju oslabilitve, je treba že prej pripoznano izgubo zaradi oslabilitve razveljaviti, bodisi neposredno bodisi s preračunom na kontu popravka vrednosti. Zaradi razveljavitve knjigovodska vrednost finančnega sredstva ni večja od tiste, ki naj bi bila odplačana vrednost, če oslabilitev ne bi bila pripoznana na dan, ko je oslabilitev razveljavljena. Vrednost razveljavitve izgube se mora pripoznati v poslovnem izidu.
7. Kratkoročne finančne naložbe v posojila in plačila brez postavljene obrestne mere se lahko izmerijo po znesku v izvornem računu, če vpliv razobrestenja (diskonitriranja) ni pomemben.
8. Tečajne razlike se poračunavajo s poslovnim izidom.
9. Obresti iz finančnih naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, se poračunavajo z efektivno obrestno mero.

3.3.1. Izhodiščni podatki obveznice X in primerjava učinkov na računovodske izkaze

Za prikaz računovodskega obravnavanja in knjiženja obveznice X uporabimo naslednje podatke:

- nominalna vrednost: 10.000 eurov
- tržna vrednost: 10.500 eurov
- kuponska obrestna mera: 4%
- stroški posla: 50 eurov
- izplačilo obresti: letno
- ročnost: 4 leta

Slika 4: Grafični prikaz denarnih tokov obveznice X

priliv 400 400 400 10.400
t... presečni datum

Glede na SRS 3.20. je potrebno finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo izmeriti po odplačani vrednosti z uporabo metode efektivnih obresti. Efektivno obrestno mero (EOM) izračunamo po naslednji formuli:

$$SV = \frac{DT_1}{1 + \frac{EOM}{100}} + \frac{DT_2}{\left(1 + \frac{EOM}{100}\right)^2} + \frac{DT_3}{\left(1 + \frac{EOM}{100}\right)^3} + \frac{DT_4}{\left(1 + \frac{EOM}{100}\right)^4}$$

SV... sedanja vrednost diskontiranih denarnih tokov

DT... denarni tok

EOM je obrestna mera, ki diskontira ocenjena prihodnja denarna plačila skozi ocenjeno obdobje na neto knjigovodsko vrednost. Ker je EOM mogoče le v redkih primerih izračunati popolnoma natančno, se v praksi uporablja postopek numeričnega približevanja. V tabeli 14 je prikazan praktični izračun EOM s postopkom numeričnega približevanja. Primer je poenostavljen, saj so obdobja diskontiranja časovno zelo enakomerno razporejena. V praksi se obveznice kupujejo tudi med obdobji, kar privede do potrebe izračunavanja diskontne obrestne mere po dnevih.

Tabela 14: Izračun efektivne obrestne mere s postopkom numeričnega približevanja

Obdobje	N	0	1	2	3	4
Denarni tok		-10.550,0	400,0	400,0	400,0	10.400,0
SV	i	diskontirana vrednost denarnih tokov				
-2451,919	0,100	-10.550,0	363,6	330,6	300,5	7.103,3
-904,595	0,050	-10.550,0	381,0	362,8	345,5	8.556,1
211,546	0,020	-10.550,0	392,2	384,5	376,9	9.608,0
53,369	0,024	-10.550,0	390,6	381,5	372,5	9.458,7
14,296	0,025	-10.550,0	390,2	380,7	371,4	9.421,9
-24,590	0,026	-10.550,0	389,9	380,0	370,4	9.385,2
0,003	0,025367	-10.550,0	390,1	380,5	371,0	9.408,4

i... obrestna mera, uporabljena za diskontiranje

Vir: Izhodiščni podatki.

Iz tabele izhaja, da je obrestna mera nekje med 2,5 in 2,6 odstotka. Zadovoljiv približek nato izračunamo po naslednji formuli:

$$i_{eff} \cong i^O = i^P + \frac{SV^P \times (i^N - i^P)}{SV^P - SV^N} = 0,025 + \frac{14,296 \times (0,026 - 0,025)}{14,296 - (-24,590)} = 0,025367 \approx 2,537\%$$

i^O... zadovoljiva ocena efektivne obrestne mere

i^N ... diskontna obrestna mera, pri kateri je sedanja vrednost že negativna (SV^N)

i^P ... diskontna obrestna mera, pri kateri je sedanja vrednost še pozitivna (SV^P)

Pri uporabi EOM 2,537% je sedanja vrednost prihodnjih denarnih tokov obveznice X skoraj enaka začetni investiciji.

Tabela 15: Sedanji vrednosti obveznice X brez diskontiranja

Obračun obdobja	Skupaj	Nominalne vrednosti na dan N			
		1	2	3	4
(N)					
0	11.600,00	400,00	400,00	400,00	10.400,00
1	11.600,00	400,00	400,00	400,00	10.400,00
2	11.200,00		400,00	400,00	10.400,00
3	10.800,00			400,00	10.400,00
4	10.400,00				10.400,00

Vir: Izhodiščni podatki.

Tabela 15 prikazuje vsoto prihodnjih denarnih tokov na vse presečne datume, brez upoštevanja diskontiranja. V prvem obdobju (N=1) je v stolpcu Skupaj nominalni denarni tok enak 11.600 eurov. Gre za nominalni denarni tok, ki bo podjetju izplačan skozi vse obdobje posedovanja obveznice X.

Tabela 16: Sedanja vrednost obveznice X z uporabo EOM

Obračun obdobja	Skupaj	Nominalne vrednosti na dan N			
		1	2	3	4
(N)					
0	10.549,89	390,10	380,45	371,04	9.408,29
1	10.817,54	400,00	390,10	380,45	9.646,98
2	10.681,83		400,00	390,10	9.891,73
3	10.542,68			400,00	10.142,68
4	10.400,00				10.400,00

Vir: Izhodiščni podatki.

V tabeli 16 so izračunani prihodnji diskontirani denarni tokovi. Na prvi presečni datum (N=1) je vsota diskontiranih denarnih tokov z upoštevanjem EOM 2,537% enaka 10.817,54 eurov. Diskontirana vrednost prvega denarnega toka je enaka nominalni vrednosti obresti (400 eurov), ker se njegova sedanja vrednost izračuna na dan plačila, vsi nadaljnji denarni tokovi pa so diskontirani z EOM.

Tabela 17: Izračun odplačane vrednosti in prihodkov od obresti, izračunanih po EOM

Obračun obdobja	Osnova za izračun obresti	Obresti po EOM	Kuponske obresti	Odplačna vrednost + obresti po EOM	Odplačna vrednost
(N)	a	$b=a \cdot \text{EOM}$	c	d	$e=a+b-c$
0					10.549,89
1	10.549,89	267,65	400,00	10.685,19	10.417,54
2	10.417,54	264,29	400,00	10.546,12	10.281,83
3	10.281,83	260,85	400,00	10.403,53	10.142,68
4	10.142,68	257,32	400,00	10.257,32	10.000,00

Vir: Izhodiščni podatki.

Končna odplačana vrednost (in tudi zadnji obračun prihodkov) se do zaokroževalnih napak zaradi linearnega obračuna obresti ujema z nominalno vrednostjo obveznice, ki bo izplačana ob datumu zapadlosti.

Tabela 18: Način knjiženje obveznice X v posesti do zapadlosti

Zap. št.	Opis knjižbe in presečni datum (N)	Konto	V breme	V dobro
1	Nakup obveznice (N=0)	075 285	10.500	10.500
2	Stroški posla	075 285	50	50
3	Plačilo	285 110	10.550	10.550
4	Obračun obresti (N=1)	075 775	268	268
5	Unovčenje kupona (N=1)	110 075	400	400
6	Obračun obresti (N=2)	075 775	264	264
7	Unovčenje kupona (N=2)	110 075	400	400
8	Obračun obresti (N=3)	075 775	261	261
9	Unovčenje kupona (N=3)	110 075	400	400
10	Obračun obresti (N=4)	075 775	257	257
12	Unovčenje kupona in izplačilo glavnice (N=4)	110 075	10.400	10.400

Vir: Izhodiščni podatki.

Podjetje pripiše stroške posla k začetni vrednosti obveznice. Vsi prihodki, ki nastanejo iz naslova obresti, se obračunajo po efektivni obrestni meri (glej tabelo 19). Dejanska obrestna mera torej ni 4%, ampak je 2,537%, saj je potrebno upoštevati, da smo obveznico plačali po višjem tečaju, temu pa moramo dodati še stroške posla v višini 50 eurov.

Tabela 19: Učinki knjiženja na poslovni izid

Računovodska postavka	Učinki na računovodske izkaze
Obračunani finančni prihodki na podlagi EOM	1.050
Prejeta izplačila iz kuponov (nominalni zneski)	1.600
Razlika	-550

Vir: Izhodiščni podatki.

Sklep

Zaradi vsebinskega usklajevanja Slovenskih računovodskih standardov z Mednarodnimi računovodskimi standardi je največ sprememb pri prenovi standardov doživel SRS 3 – Finančne naložbe. Razlike med SRS in MRS izhajajo iz različnih namenov izdajanja. SRS natančno opredeljujejo vsebino računovodskih izkazov, ki mora biti upoštevana dosledno. Medtem ko so MRS nastali z namenom zagotoviti čim večjo mednarodno primerljivost računovodskih izkazov.

Obema standardoma je skupno to, da se finančne naložbe po začetnem pripoznanju lahko razvrsti v štiri skupine, in sicer finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo, finančne naložbe v posojila in za prodajo razpoložljiva finančna sredstva. Od začetnega pripoznanja finančne naložbe je potem odvisno tudi kasnejše merjenje in vrednotenje. Finančne naložbe, za katere obstaja delujoči trg, so izmerjene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, saj je na trgu moč pridobiti informacijo o ceni takega inštrumenta. Zvišanje oziroma znižanje tržne cene finančne naložbe vpliva na kapital ali na dobiček in s tem posredno na kapital podjetja.

Ločimo tri načine prevrednotenja finančnih naložb, ki jih opisujeta oba standarda in sicer prevrednotenje finančnih naložb na njihovo pošteno vrednost, prevrednotenje finančnih naložb zaradi oslabitve in prevrednotenje finančnih naložb zaradi odprave njihove oslabitve.

Oba standarda predpisujeta naslednje metode uskupinjevanja in sicer popolno in sorazmerno uskupinjevanje ter kapitalsko metodo. Prav tako ni bistvenih razlik pri razkrivanju finančnih naložb.

Literatura in viri

1. Čuček R. (2001). Prehod od načela previdnosti k načelu poštene vrednosti. *Revizor*, (1), 28-43.
2. Duhovnik M. & Praznik B. (2004). *Revidiranje vrednotenja po poštenu vrednosti. 8. jesenski posvet revizorjev. Radenci: Slovenski inštitut za revizijo.*
3. Hvala A. (2006). *Računovodsko obravnavanje finančnih naložb in zahtevanih razkritij po slovenskih in mednarodnih računovodskih standardih* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Horvat T. (2006). Nova obvezna razkritja finančnih inštrumentov. *Revizor*, (2), 105-112.
5. Kamenšek D. (2005). Slovenski računovodski standardi 2006. Iteo relacije. Najdeno 3. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.relacije.com/clanek.php?niceid=slovenski-racunovodski-standardi-2006>
6. Mednarodni standardi računovodskega poročanja 2004 (prevod), Zbirka predpisov. (2005). Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
7. Miklič P. (2003). *Konsolidirani računovodski izkazi pri prevzemih - praktični primer* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
8. Odar M. (2009). Padec finančnih naložb znižal dobiček. Najdeno 26. januarja 2009 na spletnem naslovu http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042239441
9. Odar M. (2006a). Prehod s starih slovenskih računovodskih standardov (2001) na nove (2006) in davčne posledice prehoda. *IKS*, (5), 7-16.
10. Odar M. (2006). Spremembe SRS 3. *IKS*, (9-10), 100-124.
11. Peterlin J. (2004). Bistvo varovanja poštene vrednosti pred tveganjem. *IKS*, (9), 105-115.
12. Peterlin J. (2004a). Finančna tveganja v računovodski praksi. *IKS*, (8), 96-106.
13. Peterlin J. (2004b). Tvegana vrednost – orodje vrednotenja finančnih tveganj. *Revizor*, (12), 74-98.
14. Pojasnilo 1 k SRS 3 – Oslabitev finančnih naložb. Uradni list RS, št. 126/2008.
15. Slovenski računovodski standardi 2006. (2006). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
16. Turk I. (2002). Pojmovnik računovodstva, financ in revizije. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
17. Vežjak B. (2002). Zakonsko zahtevana razkritja v letnih poročilih. *Revizor*, (10), 29-48.
18. Vežjak B. (2008). Razkritja v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida v letnih poročilih 2007 po SRS za podjetja, zavezana k reviziji. *IKS*, (1-2), 150-163.
19. Vežjak B. (2004). Temeljne značilnosti mednarodnih standardov računovodskega poročanja. *Revizor*, (2), 96-117.
20. Vrankar M. (2008). Konsolidirani (skupinski) računovodski izkazi. *IKS*, (1-2), 183-218.
21. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). Uradni list RS, št. 42/2006.
22. Zupančič V. (2006). Opredmetena osnovna sredstva. *IKS*, (9-10), 45-48.